

PRITARTA
Kauno miesto savivaldybės tarybos
2013 m. _____
sprendimu Nr. _____

PATVIRTINTA
Kauno lopšelio-darželio „Klausutis“
direktorius
2013 m. _____
įsakymu Nr. _____

KAUNO LOPŠELIO-DARŽELIO „KLAUSUTIS“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

Nuo 2009 m. rugsėjo 1 d. įstaiga buvo reorganizuota į sutrikusios klausos vaikų ugdymo ikimokyklinę įstaigą – Kauno lopšelių – darželių „Klausutis“. Nuo 2015 m. rugsėjo 1 d., vadovaujantis Kauno savivaldybės administracijos švietimo, kultūros ir turizmo plėtros reikalų valdybos švietimo ir ugdymo skyriaus vedėjo 2013-03-25 d. raštu Nr. 35-2-219 „Dėl ugdytinių tolimesnio ugdymo“ lopšelyje-darželyje neliks specialiųjų grupių vaikams su klausos negalia.

Kauno lopšelis-darželis „Klausutis“ yra Kovo 11-osios g. 14. Įstaiga priklauso Gričiupio seniūnijai. Kauno lopšelio – darželio „Klausutis“ steigėjas yra Kauno miesto savivaldybės taryba. Tai viešas juridinis asmuo, veikiantis kaip biudžetinė įstaiga, turinti savo antspaudą ir sąskaitą banke. Mūsų telefonas 43 40 29, elektroninis paštas ld@klausutis.kaunas.lm.lt, sukurtas internetinės svetainės puslapis: www.klausutis.kaunas.lm.lt. Įstaiga atvira visuomenei: bendraujame su analogiškais Kauno miesto ugdymo įstaigomis. Lopšelis-darželis savo veiklą grindžia LR Konstitucija, LR Švietimo ir kitais įstatymais, Vaiko teisių konvencija. Vaikų ikimokyklinių grupių ugdymo turinio kūrimas grindžiamas mokyklos bendruomenės, pedagogų ir tėvų bendravimu, demokratinėmis nuostatomis, atliepiant miesto ir šalies viziją, Kauno m. savivaldybės Švietimo skyriaus strateginiu planu ir mūsų įstaigos strateginiu planu 2013-2015 metams.

Savitumas. Lopšelis-darželis „Klausutis“ yra netoli Lietuvos zoologijos sodo, prie Kryžių kalnelio. Troleibusu nusileidus nuo kalno – Petrašiūnai, Pažaislio parkas su barokinio stiliaus architektūriniu ansambliu, Kauno marios. Nedaug laiko sugaištame, jei norime pereiti pėsčiųjų tiltu į kitą Nemuno pusę, pakvėpuoti tyru Panemunės pušyno oru, šiltu metų laiku pabraidyti Nemune, o žiemą – pasigrožėti antimis, gulgėmis, jas pamaitinti. Netoli įstaigos yra Ažuolynas – vienas didžiausių parkų mieste. Kovo 11-osios gatvėje, prieš pat mūsų įstaigą yra nedidelis parkas, kuriame Gričiupio seniūnijos gyventojams organizuojamos įvairios pramogos. Lopšelio-darželio kaimynystėje yra atnaujinti Girstučio rūmai, kuriuose vaikai turi galimybę stebėti spektaklius ir koncertus. Čia pat ir biblioteka. Į ją kviečiami mūsų ugdytiniai susipažinti su knygų pasauliu, taip pat eksponuoti savo dailės darbelius.

Lopšelyje-darželyje „Klausutis“ nuo 2013 m. rugsėjo 1 d. veikia penkios bendrojo ikimokyklinio ugdymo grupės ir viena specialioji vaikams su klausos negalia. Po 2015 m. rugsėjo 1 d. įstaigoje bus integruojami į bendrojo ugdymo grupes kurtieji, neprigirdintieji, po kochlearinės implantacijos, taip pat turintys kompleksinių raidos sutrikimų. Yra vaikų, turinčių sunkią negalę: įvairių raidos, judesio ir padėties, psichinės raidos, elgesio ir emocijų sutrikimų, su vidutiniais ir dideliais ugdymo poreikiais. Jie bus ugdomi pagal įstaigos ikimokyklinio ugdymo programą, jiems

bus skiriamos individualizuotos užduotys, pagal vaikų poreikius ir galimybes bus sudaromos individualios ugdymo programos.

Penkios ikimokyklinio ugdymo grupės dirba 10,5 val. per dieną, viena grupė – savaitinė, dirbanti 24 val. Savaitinėje grupėje ugdomi vaikai iš daugiavaikių šeimų, augančių ne itin palankioje socialinėje aplinkoje. Įstaigoje diegiamos ugdymo turinio naujovės vaikų emocinei ir socialinei patirčiai įgyti.

Pedagogų pasirengimas. Įstaigoje dirba 18 pedagogų. Švietimo pagalbą vaikams ir šeimai teikia kvalifikuotų specialistų komanda: surdopedagogės, gestų kalbos vertėja, muzikinės ritmikos, dailės, kūno kultūros pedagogai. Dviem pedagogams suteikta metodininko kvalifikacija, šešioms – vyr. surdopedagogo kvalifikacija, likusioms – vyresniosios auklėtojos kvalifikacija. Tai kūrybingos, talentingos, iniciatyvios, kompetentingos pedagogės. Jos nuolat domisi naujomis ugdymo idėjomis, diegia naujoves, dalyvauja įvairiuose tarptautiniuose, respublikiniuose, miesto renginiuose: kursuose, seminaruose, konferencijose. Naują patirtį taiko savo praktikoje. Taip pat dalijasi patirtimi su analogiškų įstaigų Lietuvos pedagogais. Lopšelio-darželio pedagogės inicijuoja ir vykdo įstaigos organizuojamus ugdymo turinio projektus, nuolat dalyvauja .A.P.L.E. organizuojamuose kursuose.

Nuolatinis bendravimas ir bendradarbiavimas su klausos negalę turinčiais ugdytiniais tėvais yra sėkmingo ugdymo proceso raktas. Vaiko savimonės, sėkmingai jo socializacijai didžiulę reikšmę turi darni, geranoriška ir atvira visuomenei lopšelio-darželio bendruomenė, įstaigos socialiniai partneriai.

Geranoriški vaikų, pedagogų ir tėvų santykiai daro teigiamą įtaką ugdymo procesui, todėl lopšelyje-darželyje „Klausutis“ ypatingas dėmesys skiriamas bendravimui ir bendradarbiavimui su tėvais, glaudesniems ryšiams tarp pedagogų ir tėvų. Kiekvienu bendruomenės nariu pasitikima, kiekvienas išklausomas, į jo nuomonę atsižvelgiama ieškant bendro sprendimo.

2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Sveikatingumo principas laiduoja vaikui fiziškai ir psichologiškai saugią aplinką. Vadovaujantis šiuo principu, vaikas ugdomi nuostatą savarankiškai laikytis asmens higienos, poilsio ir maitinimosi ritmo, aktyvios veiklos. Įgydamas sveikos gyvensenos įgūdžių, pratinasi saugoti savo ir kitų fizinę bei psichinę sveikatą, švarinti aplinką, saugiai jaustis ir elgtis artimiausioje aplinkoje.

Demokratiškumo principas – užtikrinti amžiaus tarpsnių individualius psichologinius ypatumus bei gebėjimų lygį, atitinkantį ugdymo turinį bei nuostatas atitinkančias ugdymo programas, sudaryti sąlygas vaikui laiku pasiekti mokyklinę brandą. Sukurti prielaidas socialinių ir kultūrinių vaikų poreikių plėtotei, kad įstaiga būtų šeimai ir visuomenei atviras kultūros skleidimo lokalus ar respublikinis židinys.

Individualizavimo principas – įgyvendinant vaikų socializacijos, sveikatinimo programas, atsižvelgti į vaikų poreikius, galimybes, temperamentą, sveikatą, šeimos tradicijas. Sveikatinant vaikus, ugdymo turinį individualizuoti (vaikų laikysenos, elgesio, emocijų sutrikimo prevencija), kuriant individualias programas ir tautinių mažumų ikimokyklinukams. Puoselėjant ikimokyklinukų tautinį identitetą per ekologijos ir tautinės kultūros programas – individualiai dirbti su gabiais vaikais (Dailės studija), bendradarbiauti su šeima ir atitinkamomis institucijomis, siekiant kuo geriau pažinti kiekvieną vaiką, plėsti jo patirtį, tobulinti įgytas kompetencijas.

Integralumo principas - visuminis ikimokyklinukų ugdymas, ryšys tarp ugdymo sričių. Sveikatinimo, tautinės kultūros ir ekologijos programos integruotos į ugdymo turinį. Sveikatinimo programa „Vaikų sveikatos gerinimas ir fizinis aktyvumas“ siekia holistinės (visuminės) sveikatos sampratos ugdymo ikimokykliniame amžiuje. Ekologijos programa „Ekologiniu takeliu“ ir pilietiškumo ugdymo programa taip pat papildo ugdymo turinį ir ugdo asmens bei visuomenės gyvenimui būtinas vertybines nuostatas, bendruosius gebėjimus ir kompetencijas, susijusias su sveikata, ekologija, socialine ir pilietine branda.

Lygių galimybių principas – sudaryti sąlygas ir vienodas galimybes ugdytis visiems vaikams nepriklausomai nuo rasės, tautybės, lyties, socialinės padėties. Sudaryti sąlygas ugdyti(s)

tautinių mažumų ikimokyklinukams; socialinių ir ugdymo (si) problemų turintiems vaikams; papildomam ikimokyklinukų ugdymui.

Tęstinumo principas. Ikimokyklinio ugdymo turinys suderintas su priešmokyklinio ugdymo turiniu.

3. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas – atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti sąlygas, padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etninės, socialinius, pažintinius poreikius.

Uždaviniai:

- 1) lavinti ugdytinių pažintinius gebėjimus, sudarant sąlygas domėtis, ieškoti, tyrinėti, atrasti;
- 2) padėti vaikui integruotis į visuomenę, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko individualią socialinę patirtį, sudaryti sąlygas perimti tautos kultūros pagrindus;
- 3) ugdyti savarankišką, iniciatyvią, dvasingą asmenybę, gebančią kurti ir save išreikšti;
- 4) saugoti ir stiprinti vaiko psichinę ir fizinę sveikatą, tenkinti fizinius, emocinius jo poreikius;
- 5) ugdyti vaiko gebėjimą bendrauti ir žodžiu išreikšti savo mintis, jausmus;
- 6) plėtoti šeimos ir ugdymo įstaigos sąveiką, siekiant užtikrinti sėkmingą vaikų ugdymą (si).

4. UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Vadovaujantis humanizmo filosofija ir vertybinėmis nuostatomis, vaikai pažįsta save ir juos supančią aplinką. Todėl lopšelyje-darželyje „Klausutis“ ugdymas (is) orientuotas į: sveikatos saugojimą ir stiprinimą (fizinių ir psichinių galių puoselėjimą); savęs pažinimą (savo individualumo suvokimą, teisingo ir pagarbaus požiūrio į artimiausią aplinką ugdymą (si); tarpusavio santykius (tarpusavio santykių modeliavimą ir plėtojimą, pagarbaus santykio su savimi ir aplinkiniais ugdymą (si); tautiškumą bei pilietiškumą (praeities ir dabarties ryšio suvokimą, pagarbaus santykio su tautos kultūrinėmis vertybėmis ugdymą (si).

Ugdymo turinį pedagogas pritaiko kiekvienam vaikui (remdamasis geriau susiformavusiais jo gebėjimais ir patirtimi, stebėdamas jo kasdieninę veiklą ir analizuodamas jo darbelius bei atsižvelgiant į tėvų (globėjų) pageidavimus ir interesus) ir bendram grupės lygiui. Orientuojamasi į vaiko pokyčius “čia ir dabar”.

Socialinės rizikos grupės šeimų vaikams sustiprinamas socialinių įgūdžių ugdymas (is) ir taikomi specialūs emocinės paramos būdai. Specialiųjų poreikių vaikams numatomos stimuliuojančio, korekcinio ugdymo (si) priemonės.

Kuriant aplinką, skatinančią naujas idėjas, savarankišką, nestereotipinį, originalų mąstymą, skatinti vaikų, turinčių įgimtų gabumų dailei, raišką.

Pedagogai nuolat analizuoja, kaip jiems sekasi įgyvendinti ugdymo (si) turinio tikslus, kokie kiekvieno vaiko pasiekimai ir spragos, nuolat kūrybiškai atnaujina ugdomąją medžiagą, siekia veiksmingesnių ugdymo (si) turinio įgyvendinimo būdų.

Lopšelio-darželio pedagogės, organizuodamos ugdymo (si) procesą, parenka ugdymo (si) metodus, formas ir būdus orientuotus į vaiką ir jo kompetencijų ugdymą (si). Programos ugdymo turinys sudarytas pagal 5 kompetencijų sritis (sveikatos saugojimo, pažinimo, komunikavimo, meninę, socialinę).

Ugdymo turinys paremtas visuminiu pasaulio pažinimu, plėtojant ugdymui (si) būtinas kompetencijas. Siekiama tinkamai organizuoti veiklos procesą, sudaryti sąlygas vaikui savarankiškai veikti, derinant su numatyta bei organizuota veikla. Sukurti stimuliuojančią grupės aplinką, padedančią atsiskleisti vaikų gebėjimams bei poreikiams. Į ugdymo procesą įtraukiama vaiko šeima. Taikomi įvairūs, į vaiką orientuoti aktyvaus ugdymo metodai:

Žaidimas – pagrindinė veikla pažinti save ir aplinkinius, supančią aplinką, tenkinti savo svarbiausius poreikius, lavinti protinius gebėjimus.

Spontaniškas ugdymas (pritariama bet kokiai vaiko inicijuotai veiklai, ji gerbiama ir laikoma vertinga patirtimi, ugdymui panaudojamos netikėtos situacijos).

Kūryba skatinama savitai ir priimtinais būdais išreikšti save, interpretuoti, kurti, atrasti, įgyvendinti idėjas. Kuriama reikiama aplinka, aprūpinama priemonėmis.

Stebėjimas, eksperimentas (pagilina ugdytinių žinias, ugdo gebėjimą pritaikyti jas, aiškinant natūralius procesus ir reiškinius).

Diskusijos (problemos, reiškinio aptarimas, minčių, idėjų išsakymas, išklausant kito nuomonę, konfliktų sprendimas. Sudaroma galimybė vaikui spręsti visus su juo susijusius gyvenimo klausimus: aplinkos kūrimo, veiklos planavimo. Pedagogas įsiklauso į vaiko mintis, kartu su vaiku mąsto ir sprendžia įvairias problemas, aiškinasi reiškinius, jų esmę ir kt.).

Ekskursijos, išvykos (organizuojamos ekskursijos, išvykos po gimtąjį miestą Kauną, muziejus, įžymias vietas bei kitus Lietuvos kampelius).

Parodos (renghamos ugdytinių kūrybinių darbų parodos įstaigos bendruomenei, miesto visuomenei Girstučio bibliotekoje, knygyne, kitose įstaigose).

4.2 UGDYMO (SI) TURINYS 1,5–3 METŲ VAIKAMS

Siekimos vertybinės nuostatos, gebėjimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veiksenos
Sveikatos kompetencija		
Nusiteikia rūpintis savo ir kitų saugumu	<ul style="list-style-type: none"> • Vertina savo elgesį atsižvelgdamas į pritariančią ar nepritariančią suaugusiojo veido išraišką. • Nežinodamas, kaip pasielgti, stebi suaugusiojo veidą. • Veikdamas šalia kito įpranta jausti greta esantį draugą, asmeninės bei bendros erdvės ribas. • Bando valdyti savo norus ir elgesį. • Žino pavojingas grupės vietas. • Žino, kaip elgtis kieme, gatvėje. 	<p>Padedą vaikams suprasti savo elgesio pobūdį, paaiškina. Siūlo paramą, pagalbą.</p> <p>Kartu su vaikais kuria taisykles, jas paaiškina. Informuoja apie pavojingas zonas darželyje bei grupėje. Aiškina, kaip reikėtų elgtis gatvėje.</p> <p>Pasiūlo ir kartu žaidžia žaidimus.</p>
Geba pajusti grūdinimosi džiaugsmą	<ul style="list-style-type: none"> • Esant šiltam orui žaidžia įvairius žaidimus gryname ore. • Atlieka kasdienę rytinę mankštą kartu su savo mylimais žaislais. • Grūdinasi natūraliais gamtos veiksniais: oru, saulės spinduliais, vandeniū. • Žaidžia vasaros metu į lauką išneštuose vandens baseinėliuose. • Grupėje ant kilimo, vasarą, esant šiltam orui lauke, vaikai pavaikšto, pabėgioja basomis kojytėmis (šokinėja kaip zuikučiai, kaip varlytės, vaikšto kaip meškučiai ir t.t.) 	<p>Organizuoja įvairius žaidimus, kuriuose vaikai daro ką nors paeiliui: paridena kamuolį, pastumia mašinėlę ir t.t.</p> <p>Rodo nesudėtingus pratimus kiekvienai kūno daliai, moko juos atlikti. Pasiūlo mankštintis kartu su žaislais. Skatina vaiką žodžiu, padrašina šypsena. Paruošia priemones žaidimams su vandeniu. Pasiūlo į vandenį mėtyti akmenukus, plukdyti plunksnas, popierinius laivelius ir kt. Džiaugiasi kartu su vaiku, skatina teigiamas emocijas.</p> <p>Kuria saugią judėti, žaisti skatinančią aplinką. Palaiko vaiko žaidimą, kartu su juo džiaugiasi veiksmų kartojimu, netikėtais atradimais.</p>

<p>Geba savarankiškai laikytis asmens higienos</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Klauso pasakojimų apie švarą ir tvarką. • Žiūri paveikslėlius, varto knygeles, kuriose pavaizduoti švarūs ir murzini gyvūneliai. • Rodo, kaip prausiasi kačiukai, šuniukai ir t. t. • Pastebi savo ir draugų nešvarias rankytes, veidukus, rūbelius. • Plauna rankas naudodamasis muilu, šluosto jas rankšluosčiu. • Prausia lėles, žaisliukus. • Ima dantų šepetėlį, apžiūri jį, mokosi juo naudotis. 	<p>Pasakoja pasakojimus, aiškina apie higieninių įgūdžių svarbą. Parenka paveikslėlius, knygeles.</p> <p>Aiškina, kad prausiasi ne tik žmonės, bet ir gyvūnai. Paprašo parodyti, kaip jie tai daro.</p> <p>Moko vaikus plauti rankas naudojantis muilu, sausai nušluostyti jas rankšluosčiu. Padeda, pataria.</p> <p>Skatina vaikus laikytis švaros. Pasidžiaugia, pagiria, kokie jie švarūs. Pasiūlo nuprausti žaisliukus, perrengti lėles kitais rūbais.</p> <p>Aiškina dantų šepetėlio paskirtį, rodo, kaip juo naudotis. Nupiešia vaikams sveiką (linksmą) dantuką ir sugedusį (kenčiantį) dantuką.</p>
<p>Susipažįsta su sveikos mitybos poveikiu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Žino, kad daržoves valgyti sveika. • Mokosi valgymo kultūros, taisyklingai sėdėti prie stalo. 	<p>Aiškina vaikams saldumynų apie poveikį, vaisių ir daržovių naudą.</p> <p>Aiškina, moko valgymo kultūros.</p> <p>Gamina metodines priemones</p>
<p>Geba atrasti įvairių judėjimo būdų ir suprasti jų naudą</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Savarankiškai juda, prieina prie žaislų ar daiktų, juos pasiima, žaidžia. • Stovi suglaudęs kojas ir užmerkęs akis. Meta sviedinį nenugriūdamas. Žaidžia pritūpęs. • Įvairiais būdais įveikia nedideles kliūtis: perlipa, per lazda, žaislą, slenkstį, eina lenta, lipa į kalniuką ir leidžiasi nuo jo, laipioja nedidelėmis kopėtėlėmis ir t. t. • Eina atbulas, užsimerkęs. • Mėgdžioja įvairių gyvūnų ėjimą. • Šokinėdamas pasiekia pakabintą žaislą. • Eina, bėgioja, sukasi lėčiau, greičiau, įvairiomis kryptimis, girdėdamas greitą ir lėtesnę muziką. 	<p>Organizuoja bendrus žaidimus. Skatina vaiką abiem ar viena ranka ridenti, mesti kamuolį draugui, į didelį krepšį, plačius vartus, paspirti kamuolį, eiti siauru takeliu, pasisukti į kairę, dešinę, bandyti eiti atbulomis, peržengti per virvę, lazda, apeiti žaislus.</p> <p>Paruošia įvairių priemonių aktyviam vaiko judėjimui.</p> <p>Skatina vaiką lipti aukštyrą, žemyn, nugalėti baimę, padeda įveikti įvairias kliūtis. Sukuria saugią aplinką. Moko vaikus eiti vienam paskui kitą, eiti susikibus rankomis, ratu.</p> <p>Pratina pradėti bėgti ir sustoti išgirdus plojimą rankomis, varpelio skambėjimą ar dūdelės garsus.</p> <p>Parenka muzikinius kūrinėlius.</p>
<p>Supranta, kad avalynė ir apranga priklauso nuo veiklos, oro sąlygų</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Žino, kad kai šalta, reikia rengtis šilčiau. • Žino, kad yra įvairių oro reiškinių (giedra, lietus, sniegas). • Varto knygeles su paveikslėliais, kuriuose pavaizduoti žmonės įvairiais metų laikais. • Žaidžia stalo žaidimus, kuriuose reikia aprengti žmogų. 	<p>Rodo paveikslėlius, nuotraukas, atspindinčias rūbų ypatumus pagal veiklą, oro sąlygas.</p> <p>Kalba su tėvais apie tinkamos avalynės ir aprangos svarbą.</p> <p>Skatina vaikų savarankiškumą.</p> <p>Pagiria, paskatina, padeda individualiai.</p>
<p>Suvokia draudimų svarbą</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Žino ir parodo vietas, pažymėtas griežto veido paveikslėliais. 	<p>Kuria elgesio taisykles, jas komentuoja, aiškina pavojų galimybę.</p> <p>Paruošia paveikslėlius, žyminčius pavojingas vietas.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Emocijomis, trumpais sakiniukais pasakoja, kas gali atsitikti nepaisant draudimų. 	Paprašo vaikų juos apibūdinti, pritaikyti tam tikrose vietose.
Pažinimo kompetencija		
Suvokia savo kūną, geba pavadinti pagrindines kūno dalis	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia žaidimus (katutes, virė košę ir kt.). • Judina ir pavadina savo kūno galūnes, paglosto pilvuką, pasidžiaugia, kad jis pilnas. • Eksperimentuoja su žaislais, tyrinėdami savo kūno galimybes. • Visu kūnu, įvairiais būdais rodo, koks jis didelis. • Rodo ir įvardina veido dalis, ploja rankomis, trepsi kojomis, purto, sukioja galvą. • Skiria dešinę ir kairę. 	Skatina suvokti savo kūną. Organizuoja įvairius žaidimus, kuriuose įvardijamos ir rodomos kūno dalys. Sudaro sąlygas, skatina vaiką savarankiškai eksperimentuoti tyrinėjant savo kūno galimybes: pasiekti pakabintą, padėtą žaislą koja, ranka ir t.t., pralįsti tarp baldų, daiktų ir t.t. Žaidžia judrius žaidimus kartu su vaikais, skatina teigiamas emocijas.
Supranta lyčių išvaizdos skirtumus	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia įvairius žaidimus su veidrodžiu: žiūri į save iš šono, iš priekio, žiūri į save kartu su kitais vaikais. • Tyrinėdamas save ir kitus pastebi skirtumus tarp berniukų ir mergaičių. • Geba suvokti, kas jis – berniukas ar mergaitė. 	Sudaro sąlygas matyti vaikams save ir kitus veidrodžiuose, pakabindama juos vaikų lygyje, pritvirtindama aukštai virš jų ir t. t. Stengiasi, kad berniukai turėtų berniukams, o mergaitės, mergaitėms skirtų žaislų. Dažnai kartoja, kad vaikas yra berniukas / mergaitė. Žaidžia pažintinius žaidimus kartu su vaikais.
Pažįsta save ir kitus	<ul style="list-style-type: none"> • Įsiklauso kaip skamba vaikų vardai. • Žaidžia vardų žaidimus, stengdamasis pasakyti savo ir grupės draugų vardus. • Žiūrinėja nuotraukas, stebi vaizdajuostes, kuriose atpažįsta save, savo šeimos narius, grupės draugus. • Skiria savo žaislus, pažįsta savo drabužėlius ir kitus daiktus. 	Padedą vaikams sužinoti ir įsiminti kitų vaikų vardus. Skatina vaikų norą pažinti žmones. Rodo vaikams jo ir šeimos narių nuotraukas. Komentuoja, kas tai, klausia, ką vaikas veikė, kai buvo fotografuojamas. Pratina skirti asmeninius daiktus, žaislus nuo kitų, atpažinti savo drabužėlius
Pažįsta grupės aplinką, erdvę	<ul style="list-style-type: none"> • Orientuojasi grupės erdvėje, žino, kur išdėlioti įvairūs daiktai, žaislai, pats juos susiranda, pasiima. • Žino, kur yra prausykla, tualetas, miegamasis, rūbinė, salė. • Tyrinėja grupės aplinką, domisi žaislais. • Bando, ką galima ridenti, skraidinti, grupuoja grupėje esančius daiktus. 	Padedą vaikams pajusti aplinką, suvokti erdvę. Kuria aplinką, skatinančią, tyrinėti, teikiančią daug galimybių rinktis. Skatina saugų tyrinėjimą, pažinimą. Tvarkosi kartu su vaikais. Organizuoja ekskursiją darželio viduje, lauke.

Geba suvokti paros, metų laikų kaitą, jų pasikartojimo ritmo pastovumą	<ul style="list-style-type: none"> • Stebi gamtos reiškinius pasivaikščiojimų metu. • Žino, kad dieną šviečia saulė, naktį – mėnulis. • Žino, kad laiką rodo laikrodžiai. • Pavadina paros dalis. Atrenka paveikslėlius pagal paros vyksmą (diena, naktis). • Pavadina metų laikus. Grupuoja paveikslėlius pagal metų laikus. 	<p>Pasakoja, kaip kinta aplinka, oras, keičiantis metų laikui.</p> <p>Skaito knygeles, deklamuoja eilėraštukus, dainuoja daineles apie gamtos reiškinius.</p> <p>Pasakoja, kuo skiriasi diena nuo nakties, rodo paveikslėlius, iškarpas.</p> <p>Supažindina vaikus su visais metų laikais. Išskiria kiekvieno metų laiko skirtumus.</p>
Susipažįsta su gyvūnijos pasauliu	<ul style="list-style-type: none"> • Klauso pasakų, kurių pagrindiniai veikėjai – gyvūnai. • Paveikslėliuose atpažįsta įvairius gyvūnus, stengiasi juos įvardinti. • Žaidžia plastmasinėmis gyvūnų figūrėlėmis, rūšiuoja juos pagal panašumą. • Matomus gyvūnėlius mėgdžioja balsu, mimika, judesiais. • Stebi gyvūnus artimiausioje aplinkoje. 	<p>Paruošia paveikslėlius, knygeles, kuriuose pavaizduoti įvairūs gyvūnai.</p> <p>Skatina parodyti atpažintus gyvūnus, paprašo juos įvardinti.</p> <p>Kartu su tėvais organizuoja naminių gyvūnėlių parodą grupėje, paprašo vaikų apie juos papasakoti. Parenka siužetinių žaislų rinkinius: gyvūnų, žmonių, figūrėlių.</p> <p>Skaito pasakojimus, pasakas, parenka įrašus.</p>
Susipažįsta su augalų pasauliu	<ul style="list-style-type: none"> • Paveikslėliuose atpažįsta įvairius augalus, stengiasi juos įvardinti. • Susipažįsta su augalais darželio aplinkoje. • Klauso pasakojimų apie gamtą. 	<p>Paruošia paveikslėlius, knygeles, kuriuose pavaizduoti įvairūs augalai.</p> <p>Skatina parodyti atpažintus augalus, paprašo juos įvardinti. Skaito pasakojimus, pasakas, eilėraščius, dainuoja daineles.</p>
Geba skirti daiktų formas, spalvas	<ul style="list-style-type: none"> • Pažįsta įvairias formas. Atrenka parodytos formos, spalvos, dydžio žaislus, daiktus. • Grupuoja daiktus, žaislus nuo mažiausio iki didžiausio ir atvirkščiai. • Tapatina daiktus tiesiogiai: pridėdamas, pamatuodamas, dėdamas į įdubimą ir t.t. • Matuoja daiktų ilgį, aukštį. • Komplektuoja po kelis žaislus, kurie tarpusavyje susieti aiškia prasme. • Ieško vienodų paveikslėlių ir juos rūšiuoja. • Atskiria daiktus ir žaislus pagal spalvas. 	<p>Parūpina vaikams specialių priemonių, kurios neleidžia suklysti: formelių, lentą su išpjovom ir kt.</p> <p>Įgytą patirtį skatina pritaikyti žaidimuose (vienodo dydžio puodukais ir lėkštutėm serviruoti stalą).</p> <p>Moko grupuoti daiktus pagal dydį, formą, spalvas.</p> <p>Rodo, aiškina, kartu atlieka veiksmus.</p> <p>Įvardija spalvas parinkdama tam žaislus, daiktus, paprašo vaiko atrasti reikiamos spalvos daiktą, pakartoti jos pavadinimą.</p>
Naudoja vaikiškus įrankius darbo	<ul style="list-style-type: none"> • Žaisdami namus, tvarko lėlių kampelius. • Šluoja grindis šluotele, semia šiukšles semtuvėliu. • Kastuvėliu kasa smėlį į kibirėlį, išpila jį. 	<p>Sudaro vaikams sąlygas patiems pasirinkti reikalingus žaislus ir priemones.</p> <p>Papildo žaislų kraitelę tvarkymo, darbo įrankiais. Rodo, kaip tinkamai</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Renka šiukšles, dėdamas jas į maišelį. 	<p>jais naudotis. Rimtai priima vaiko pastangas, paskatina jį pagyrimu.</p>
Komunikavimo kompetencija		
<p>Reiškia norą bendrauti su grupės draugais, auklėtojomis, įsiklauso į grupės draugų, auklėtojos kalbą</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Domisi grupės vaikais, rodo iniciatyvą bendrauti. • Žaidžia šalia vienas kito. • Žaidžia vienas arba su draugu, reiškia palankumą kitam. • Stengiasi išgirsti auklėtojos siūlymus, pastabas, į jas reaguoti. • Žaidimų metu intonuoja teiginius, klausimus. • Kartoja auklėtojos sakomas žodžių jungtis. • Trumpais sakiniais reiškia savo įspūdžius, emocijas. • Paklaustas, atsako, mokosi formuluoti klausimus. 	<p>Sukuria palankią aplinką vaikų bendravimui. Bendrauja su vaikais individualiai arba grupėje, dalyvauja, įsijungia į žaidimus, pasiūlo temą. Skatina vaikus bendrauti. Įvairiai skatina vaiko norą kalbėti, išsipasakoti. Organizuoja bendrus žodžių žaidimus. Skatina vaiką vieną mintį išsakyti vienu sakiniu. Kartoja tuos pačius žodžius vis kita forma. Skaito pasakas, įvairius kūrinius. Stebi, ar vaikai supranta jų turinį.</p>
<p>Geba pritaikyti žodžius pagal prasmę</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Žiūrindamas spalvotus paveikslėlius, išvardina, ką juose mato. • Klausio pasakų, eilėraščių. • Pats kuria trumpus pasakojimus. • Žaidžia žaidimus liežuviu ir lūpomis. • Klausinėja, aiškinasi nežinomų žodžių prasmę, rodydamas daiktus, veiksmus, paveikslėlius. • Žaidžia sąveikos žaidimus duodant, imant, siūlant, padėkojant ir t.t. 	<p>Aiškina, pavadina visa, ko jis klausia, ką veikia, su kuo žaidžia, kaip žaidžia, kaip jaučiasi. Aiškina nežinomų žodžių prasmę, rodydama daiktus, veiksmus, jų paveikslėlius apibūdindama tai vaiko žodyne jau esamais žodžiais. Parenka pasakų įrašus.</p>
<p>Laikosi kalbinio bendravimo etikos</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ugdosi kantrybę, toleranciją išklausdamas pašnekovą, leisdamas jam užbaigti pradėtą mintį. • Sužino ir bando naudoti žodžius „laba diena“, „ačiū“, „prašau“. 	<p>Kalba taisyklingai. Moko kultūringai kreiptis į grupės draugus, auklėtoją. Skatina įsiklausti į kito žmogaus kalbą.</p>
<p>Susipažįsta su lietuvių liaudies kūryba</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Klausio sekamų pasakų, dainuojamų lopšinių. • Kartu su auklėtoja niūniuoja, dainuoja lopšines. • Kartoja skaičiuotes. • Bando deklamuoti nesudėtingus eilėraščių. 	<p>Moko vaikus lietuvių liaudies dainų, žaidimų, ratelių. Paruošia lopšinių įrašų, skatina vaikus liūliuoti kartu. Skatina vaikų kūrybiškumą, sudaro sąlygas vaikui jaustis laisvai.</p>
Meninė kompetencija		
Dailė		

Geba naudotis piešimo priemonėmis	<ul style="list-style-type: none"> • Ima pieštukus, kreideles, mokosi teisingai juos laikyti. • Paišinėja eksperimentuodamas dailės priemonėmis. • Taškuoja, brauko įvairių spalvų pieštukais, palikdamas taškus, brėžius, linijas. • Tapo pirštais, daro delnų antspaudus. 	<p>Skatina padėti atrasti, kaip patogiau laikyti pieštuką, kreidelę, rodo, kaip įvairiai galima tai daryti.</p> <p>Skatina vaiką piešti abiem rankom vienu metu, pakaitomis.</p> <p>Sudaro sąlygas vaikui pačiam atrasti jam priimtinius piešimo būdus.</p> <p>Paskatina, giria kiekvieną vaiką individualiai.</p>
Atranda įvairių kūrybos priemonių ir būdų	<ul style="list-style-type: none"> • Čiupinėja, maigo, minko, krapšto, perskiria molį, plastiliną, tešlą ir t. t. • Emocingai žavisi sukurtomis formomis, apžiūrinėja draugų darbelius. • Plėšo, karmo bukomis žirkklėmis spalvotą popierių, klijuoja aplikacijas-mozaikas. • Naudoja natūralias gamtos medžiagas. 	<p>Sudaro sąlygas kūrybos bandymams, paruošia darbo vietą lipdymui, sudeda reikalingas priemones.</p> <p>Padedą atrasti kūrybos džiaugsmą. Pasirūpina, kad aplinkoje būtų įvairaus kontūro formų, estetiniu požiūriu vertingų daiktų.</p> <p>Vaiko pastangas padrąsina šypsena, žodžiu.</p> <p>Organizuoja darbėlių parodą tėvams.</p>
Geba padėti tvarkyti darbo vietą	<ul style="list-style-type: none"> • Padedą paruošti priemones darbui: neša, dėlioja, uždengia stalus. • Baigus darbėlį, tvarko savo priemones: dedą į dėžutes pieštukus, uždaro akvarelę. • Padedą nušluostyti stalus, nuvalyti darbo priemones. 	<p>Aiškina vaikams apie darbo kultūros svarbą. Kuria taisykles, pratina vaikus jų laikytis.</p> <p>Moko dirbti tvarkingai, skatina jausti atsakomybę už savo darbo vietą.</p> <p>Pratina saugoti savo darbo priemones. Skatina pasitikėjimą savo jėgomis. Pažymi priemonių vietą simboliniais ženklais.</p>
Teatro raiška		
Geba pavaizduoti norimą personažą	<ul style="list-style-type: none"> • Klauso pasakų, muzikinių kūrinių, pabūna jų pagrindiniais herojais. • Žaisdami atkartoja pažįstamas situacijas. • Žiūri darželyje rodomus spektaklius. • Vaidina trumpus kūrinius. • Deklamuoja trumpus (1-2) stulpelių eilėraštkus. • Žaidžia lėlių teatrą naudodami lėles, pirštukus. • Inscenizuoja pasakojimus, pasakėles, nutikimus. 	<p>Parenka muzikinius kūrinius, skaito pasakas, pasiūlo pabūti jų herojais, leidžia pasirinkti, kuo nori būti. Kuria nedidelius siužetus, paprašo vaikų juos suvaidinti.</p> <p>Moko eilėraštkų. Pamoko sceninio elgesio: išeiti į sceną, nusilenkti, padėkoti publikai. Padedą įveikti scenos baimę, padrąsina vaiką pagyrimu.</p> <p>Paruošia sceną lėlių teatrui, lėles ir kt.</p>
Geba sukurti ir pritaikyti emocijas	<ul style="list-style-type: none"> • Atkartoja ir patys kuria veikėjo garsus, kalbos manierą. • Žaidžia vaidybinius žaidimus. • Spontaniškai improvizuoja žaidimų metu. • Dalyvauja šventėse, vaidinimuose. 	<p>Kalba pabrėždama intonaciją (prašymo, nustebimo, klausimo, teigimo ir t. t.).</p> <p>Sukuria vaidybines situacijas, trumpus dialogus, prašo vaikų tai pakartoti. Sukuria sąlygas spontaniškai improvizuoti žaidimų metu.</p> <p>Organizuoja šventes grupėje, pasirodymus tėvams.</p>
Muzika		

Geba padainuoti lengvo turinio daineles	<ul style="list-style-type: none"> • Dainuoja ir imituoja žaidimų personažus (maišo košę, prausia ūsus, supa lėlę ir t.t.) • Dainuodami įsivaizduoja gyvūnėlius ir rodo jų judesius. • Visu kūnu vaizduoja gamtos reiškinius. 	Moko taisyklingos laikysenos dainuojant, lavina kvėpavimo įgūdžius dainavimo metu – žaidžia kvėpavimą lavinančius žaidimus. Pateikia įvairaus siužeto pasakojimus, ratelius. Seka pasakas su muzikiniiais intarpais, parenka žaislus, vaizdines ir garsines priemones. Pasiūlo žaisti žaidimus, atitinkančius vaikų suvokimą ir gebėjimus.
Geba judėti pagal skambančią muziką ir keisti judesius pagal garsų stiprumą	<ul style="list-style-type: none"> • Šoka pagal muziką, mėgdžioja judesius pagal muzikos charakterį (meška šleivoja, kiškučiai striksi, paukšteliai skrenda ir t.t.). • Eksperimentuoja garsais remdamiesi savo asociacijomis (ploja, trepsi, šnypščia, beldžia, naudoja tarškynes, akmenukus ir kt.) 	Moko sustoti ratu, susikabinti rankomis, atlikti tam tikrus judesius. Skatina įveikti scenos baimę, giria, džiaugiasi vaiko pasiekimais. Skatina teigiamas emocijas, sudaro sąlygas vaikui pajusti vidinę laisvę.
Socialumo kompetencija		
Jaučiasi saugus ir grupės erdvėje	<ul style="list-style-type: none"> • Domisi ir tyrinėja grupės aplinką. Saugiai juda grupės bei darželio aplinkoje. • Apžiūri, liečia, ima grupėje esančius žaislus. • Žavisi, gėrasi, džiaugiasi aplinka, parodydamas, kas labiausiai patinka, kurioje grupės erdvėje s geriausiai jaučiasi. • Drąsiai bendrauja su kitais grupės vaikais. • Judesiais, mimika, išmoktais žodeliais reiškia savo norus, prašo auklėtojos pagalbos. • Žaisdami vienas šalia kito stebi ir mėgdžioja kito veiksmus. • Savarankiškai atlieka sumanytus veiksmus, įveikia kliūtis, įgyvendina savo ketinimus. 	Sukuria jaukią ir saugią grupės aplinką. Parūpina žaislų ir daiktų, skatinančių veikti viena ir abiem rankomis. Išdėlioja žaislus lengvai pasiekiamose vietose. Žodžiu, žvilgsniu, šypsena paskatina vaiką imti žaislus, paprašo žaislu pasidalinti su draugu. Suteikia galimybę pačiam rinktis žaidimų vietą. Klausia, kalbina, stengiasi suprasti kiekvieno vaiko norus individualiai. Žaidžia kartu su vaikais. Palaiko vaiko sumanymus, kartu su vaiku džiaugiasi veiksmų kartojimu, įvairiais pakeitimais, atradimais.
Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, stengiasi būti savarankiškas	<ul style="list-style-type: none"> • Bando pats apsiauti batukus, apsilvilti rūbelius. • Pats geria iš puoduko, valgo su šaukštu sriubą ir kitus patiekalus. • Paprašo ant „puoduko“, bando pats juo pasinaudoti. • Pats pasiima žaislus, savarankiškai žaidžia, pasirenka tam tikrą veiklą. • Jei pačiam kas nors nepavyksta, kreipiasi pagalbos į 	Leidžia vaikui pačiam autis batukus, rengtis. Moko naudotis valgymo įrankiais, padaršina savarankiškai valgyti, atlikti kitus darbus. Skatina vaikus pasitikėti savimi, išmėginti „aš galiu“ ribas. Sudaro sąlygas vaikams patiems išsirinkti norimus žaislus, išdėliodama juos lengvai pasiekiamose vietose. Suteikia veiklos galimybių įvairovę, sąlygas vaikams tyrinėti.

	<p>suaugusiųjų.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reiškia savo norus ir ketinimus. 	<p>Skatina vaikų iniciatyvą. Džiaugiasi pasiekimais, padeda, pataria. Giria jį už pastangas, drąsina žodžiu, padeda.</p>
<p>Suvokia save kaip atskirą asmenį</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vadina save vardu. • Piršteliais parodo metus. • Atpažįsta save veidrodyje, nuotraukoje. • Kalba apie save vartodamas įvardžius „aš“, „mane“. • Suvokia, jog yra asmeniniai ir bendri daiktai. 	<p>Kalbėdama su vaikais, vadina juos vardais. Žaidžia vardų žaidimus, skatindama vaiką atsiliepti pašaukus vardu, padrąsina vaiką vadinti save vardu, pasakyti vardą kitam, parodant pirštukais metus. Deklamuoja dvielius, ketureilius, dainuoja daineles pasakant ar išdainuojant vaiko vardą. Drąsina vartoti įvardžius savo asmens ir kitų asmenų nurodymui; aš-tu, mano-tavo.</p>
<p>Gerbia kitų nuomones, poreikius, supranta taisykles, geba jų laikytis</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Supranta sąvoką „ramybė“, trumpą laiko tarpą geba pagulėti tyliai užsimerkęs. • Žodžiu, mimika išreiškia savo nuomonę. • Žaisdamas su draugais laikosi taisyklių. 	<p>Moko vaikus tinkamo elgesio: sakyti „ačiū“, „prašau“, sveikintis, draugiškai elgtis. Parenka kelias taisykles vienam laikotarpiui, kol vaikas prie jų pripranta ir jas priima. Aiškina skatinamo arba draudžiamo elgesio priežastis, jas komentuoja, paaiškina.</p>
<p>Susivokia savo emocijų pasaulyje, reiškia emocijas ir jausmus</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Simboliais ir paveikslėliais paženkliną savo nuotaiką. Atskiria, kuriame vaizduojamas linksmas, liūdnas, rimtas veidelis. • Žodžiais pavadina kai kuriuos vidinius išgyvenimus ar pojūčius. • Su lėlėmis žaidžia siužetinius žaidimus, kurių metu pasako, parodo, kaip jis jaučiasi, ką mėgsta. • Bando sulaikyti neigiamas emocijas 	<p>Paruošia simbolius, paveikslėlius. Skatina vaiką pasirinkti juos pagal nuotaiką. Paprašo vaikų parodyti juokingas ir liūdnas grimasas. Pagiria, paskatina, juokiasi kartu su vaikais. Žaidžia kartu su vaiku kalbėdama už žaislą, skatina vaiką patį klausti ir už jį atsakyti. Padeda suvokti jausmų, norų, ketinimų panašumus ir skirtumus.</p>
<p>Pasitiki savimi ir kitais bendraudamas</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Domisi greta esančiais vaikais. • Domisi suaugusiųjų gyvenimu, atkartoja pažįstamas situacijas žaidimų metu. • Žaisdami nebijo keisti, daryti savaip. • Pakviečia draugą žaisti kartu. 	<p>Atkreipia dėmesį į draugiškus veiksmus, pagalbą kitam. Skatina vaiką padėti draugams, pagiria jį už tai. Padeda vaikams išspręsti jų problemas, skatina paaiškinti draugui, kaip jis jaučiasi. Organizuoja „išsidūkimo“ minutes, sudaro sąlygas jaustis laisvai.</p>
<p>Suvokia, kas yra šeima</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Žiūrinėja šeimos nuotraukas • Piešia, aplikuoja, šeimos narius. • Žaidžia vaidmeninius žaidimus. 	<p>Rodo vaikams nuotraukas, skatina jose atpažinti ir parodyti save, mamą, tėtį, brolių ir kitus artimuosius. Paruošia priemones užsiėmimams. Organizuoja bendrą veiklą su tėveliais.</p>

4.3 UGDYMO (SI) TURINYS 3–5 (6) METŲ VAIKAMS

Siekimos vertybinės nuostatos, gebėjimai	Vaiko veiksenos	Pedagogo veiksenos
Sveikatos kompetencija		
Geba rūpinti savo ir kitų saugumu bei sveikata	<ul style="list-style-type: none"> • Saugiai elgiasi su/ant fizinių pratimų įrenginių. Judėdamas įvairiomis kryptimis, atlikdama fizinius pratimus, žaisdamas judriuosius žaidimus suvokia saugų atstumą, laikosi distancijos. • Veikdamas šalia kito įpranta jausti greta esantį draugą, asmeninės bei bendros erdvės ribas. • Išsiaiškina, žino ir įvertina grupėje, darželyje esančias pavojingas zonas (duris, stalčius, langus, laiptus ir t. t.). • Išsiaiškina, žino ir vengia liesti namų ir grupės aplinkoje esančias pavojingas medžiagas, buities technikos prietaisus. • Išsiaiškina ir žino, kaip saugiai elgtis lauke. • Išsiaiškina ir žino, kaip saugiai pereiti gatvę. • Žaidžia saugaus eismo kampelyje. Tyrinėja saugaus eismo abėcėlę, dalinasi patirtimi. • Stebi ir aptaria eismą gatvėje. • Piešia, kerpa šviesoforą. Išsiaiškina šviesoforo spalvas. • Imituoja įvairias situacijas nupieštose sankryžose su savo transporto priemonėmis. • Žino, kur kreiptis nelaimės atveju (įsimena bendrąjį pagalbos telefono numerį 112). 	<p>Pasiūlo ir kartu žaidžia žaidimus.</p> <p>Skatina vaikus pasidalinti išpūdžiais, išgyvenimais, siūlo paramą, pagalbą.</p> <p>Informuoja apie galimus pavojus sveikatai liečiant pavojingas medžiagas, neatsargiai elgiantis su buities technikos prietaisais.</p> <p>Informuoja apie pavojingas zonas darželyje bei grupėje.</p> <p>Informuoja apie pavojingas vietas lauke.</p> <p>Moko vaikus saugiai pereiti gatvę. Supažindina vaikus su saugaus eismo taisyklėmis. Rodo, aiškina draudžiamus ženklus.</p> <p>Skatina pasakoti, diskutuoti, kurti saugaus eismo taisyklių knygeles.</p> <p>Sukuria įvairias „avarines“ situacijas, kartu su vaikais ieško teisingų sprendimo būdų.</p> <p>Organizuoja išvyką į A.Žikevičiaus saugaus eismo mokyklą, susitikimus su gydytojais, policininkais, gaisrininkais.</p> <p>Užtikrina saugią aplinką grupėje, kieme.</p>
Geba įvertinti savo galimybes augant	<ul style="list-style-type: none"> • Savarankiškai dirba, rengiasi, kloja lovą, prausiasi, tvarko žaislus, savo darbo vietą. • Stebi savo, draugų ūgio atžymas (kiek paaugo). • Šoka į tolį, aukštį. 	<p>Moko vaikus kasdieninės ruošos darbų, pagiria, padeda, paskatina.</p> <p>Kartu su vaikais gamina žaismingą ūgio matavimo priemonę. Kartu džiaugiasi vaiko ūgio pasikeitimais.</p> <p>Žaidimo forma skatina vaikus siekti geresnių rezultatų. Stebi vaikų pasiekimus, aptaria juos kartu su vaikais.</p> <p>Inicijuoja pokalbį „Ką gebėjau, ką gebu, ką gebėsiu“.</p>

<p>Suvokia, jog sveikata priklauso nuo gyvenimo būdo</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Plauna vaisius, uogas, daržoves. • Plaunasi rankas prieš valgį. • Tvarko aplinką: valo dulkes, uždengia maisto produktus. • Piešia sveiką ir sergantį žmogų. Išbando ligų profilaktikos būdus: ragauja vaistažolių arbatas, medų ir t.t. • Grūdinasi oru, saule, vandeniui. • Aktyviai dalyvauja sveikatos stiprinimo, ligų profilaktikos valandėlėse. Atlieka grūdinimosi, pirštukų, mankštą, žaidžia sportinius žaidimus, atlieka fizinius, taisyklingos laikysenos pratimus. • Atlieka akių mankšteles. • Saugo akis baseine, plaukimo pratybų metu, prižiūri ir saugo savo akinius žaidimų metu. 	<p>Diskutuoja su vaikais apie įvairias ligas. Aiškina, kodėl reikia laikytis švaros ir tvarkos. Praveda rytmetį tema „Kodėl reikia plauti vaisius ir daržoves“.</p> <p>Aiškina, jog žmonės būna sveiki ir sergantys ir kas pastariesiems galėtų padėti. Aptaria su vaikais, kas ir kaip padeda susirgus.</p> <p>Aiškina vaikams apie žmonių negalias, skatina padėti, užjausti, toleruoti silpnesnį, jo problemas.</p> <p>Aktyvina vaikus rytais daryti mankštą. Skatina vaikų judėjimą, padeda pajusti judėjimo džiaugsmą.</p> <p>Supažindina su grūdinimosi nauda. Vasarą lauke paruošia veiklą grūdinimuisi vandens baseineliuose, esant vėsiam orui – grupėje. Veža vaikus į baseiną. Veda pokalbius-diskusijas „Kaip saugoti kūną nuo peršalimų ir perkaitimų“.</p> <p>Supažindina su regos higienos taisyklėmis. Atkreipia dėmesį į darbo režimą. Sudaro sąlygas akių poilsiui, kartu su vaikais atlieka akių mankšteles.</p> <p>Organizuoja viktorinas, pokalbius, struktūrizuotą veiklą. Skaito knygeles, rodo skaidres.</p>
<p>Geba savarankiškai laikytis asmens higienos</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mokosi prižiūrėti savo kūną: prausiasi, naudojami muilu, rankšluosčiu. • Pastebi netvarką savo aprangoje, išvaizdoje, stengiasi susitvarkyti. • Pasakoja, kaip ruošiasi į darželį, o vakare nakties miegui. • Prausia lėles, plauna jų rūbelius, keičia juos švariais. • Valo savo batukus. • Taisyklingai valo dantukus, skalauja juos. • Dalijasi patirtimi, piešia dantukų kenkėjus. • Žaidžia siužetinius-imitacinius žaidimus. 	<p>Aiškina apie švaros ir higienos svarbą žmogaus organizmui. Kalba su vaikais apie tai, kodėl reikia praustis („minčių lietus“), skaito grožinę, pažintinę literatūrą.</p> <p>Ruošia atmintines apie užkrečiamas ligas, panaudodama įvairias iliustracijas.</p> <p>Moko naudotis higienos reikmėmis.</p> <p>Pasiūlo ir kartu žaidžia žaidimus.</p> <p>Skatina tinkamu pavyzdžiu, pagyrimu.</p>
<p>Susipažįsta su sveikos mitybos poveikiu, įgyja racionalios mitybos įgūdžių</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Skiria augalinį ir gyvulinį maistą. • Įvairia technika ir priemonėmis piešia mėgstamus valgius. • Paveikslėliuose ir knygelėse atpažįsta maisto produktą ir priskiria jį vienai iš penkių maisto grupių. 	<p>Gamina metodines priemones. Pasakoja apie augalinį ir gyvulinį maistą. Rodo tikrus ir nupieštus maisto produktus.</p> <p>Aiškina vaikams saldumynų poveikį, vaisių ir daržovių vartojimo naudą. Praveda popietę „Vitaminų karalius“.</p> <p>Gamina su vaikais natūralias sultis, įvairias daržovių mišraines.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Ragauja, lygina atsineštus vaisius ir daržoves. • Lipdo mėgstamiausių vaisių iš plastilino. • Pasakoja apie šeimos tradicinius patiekalus, švenčių papročius. • Žaidžia vaidmeninius ir edukacinius žaidimus. • Skaito, kopijuoja vitaminų raideles, jas kerpa, aplikuoja. • Stebi ir ragauja grupėje auginamus svogūnus, salotas. • Mokosi valgymo kultūros, taisyklingai sėdėti prie stalo. 	<p>Skatina vaikus pasakoti apie mėgstamiausius šeimos valgius.</p> <p>Pasiūlo nupiešti tam tikrų kalendorinių švenčių stalą, jį pristatyti grupės draugams.</p> <p>Surengia vaikams ekskursiją į darželio virtuvę, stebi, kaip ruošiamas maistas.</p> <p>Aiškina, moko valgymo kultūros.</p>
Geba būti aktyvus, išmokti pasakoti, atsipalaiduoti, nusiraminti	<ul style="list-style-type: none"> • Pasakoja savo dienos eigą. • Piešia dienos režimo momentus. • Dalyvauja „Vaikų fizinio aktyvumo vasaros stovyklos“ veiklose. • Dalyvauja estafečių varžybose. • Gauda vienas kitą, žaidžia su kamuoliais, ridenamais žaislais. • Laipioja įvairiomis priemonėmis, pasirinktu būdu. • Šokinėja per šokdynę, lankus. • Atlieka atsipalaidavimo pratimus, žaidžia ramius žaidimus. 	<p>Drauge su vaikais kuria dienotvarkę, savo grupės taisykles. Aiškina apie miego reikšmę, praveda pokalbį „Mano diena“.</p> <p>Organizuoja žaidimus, varžybas, estafetes, sportines pramogas. Skatina vaikus įsitraukti į sportinius žaidimus, ugdo poreikį judėti.</p> <p>Skatina vaikus žaisti savarankiškai.</p> <p>Sukuria žaismingą aplinką, paruošia sportinį inventorių.</p>
Geba atrasti įvairių judėjimo būdų ir suprasti jų naudą	<ul style="list-style-type: none"> • Plokščiapėdžiai naudojami kilimėliu ir pėdutėmis (su prisiūtom sagom). • Atlieka specialią mankštą naudodamiesi įvairiomis priemonėmis (lazdomis, lankais, skudurėliais ir pan.). • Vaikšto akmenukų takeliu. • Vartosi, sportuoja ant čiužinių, laipioja kopetėlėmis. • Šokinėja nuo kelmelių, kaladžių, šliaužia suoleliu. • Vaikšto dėžėse, kurios pripildytos kaštonų, gilių, akmenukų. • Važinėja dviračiais, riedučiais, paspirtukais ir kt. • Žaidžia įvairius komandinius žaidimus. 	<p>Paruošia priemones, aplinką, pasirūpina, kad laisvam judėjimui būtų pakankamai erdvės.</p> <p>Atlieka su vaikais mankšteles.</p> <p>Siūlo kuo įvairesnius judėjimo būdus, žaidimus ir stebi, kad visi vaikai būtų aktyvūs.</p> <p>Sudaro sąlygas vaikui pačiam atrasti naujų, įdomių, originalių judėjimo būdų.</p> <p>Pataria, pataiso, pagiria vaiką. Skatina norą aktyviai dalyvauti, nugalėti.</p> <p>Individualiai rodo, atlieka užduotis kartu su vaiku.</p> <p>Ugdo atsakomybės jausmą, žaidžiant komandinius žaidimus.</p>
Geba nuotaiką, garsus, vaizdą	<ul style="list-style-type: none"> • Juda pagal įvairų ritmą ir tempą. • Tyrinėja savo ir draugų judesius. 	<p>Skatina mimiką, kūno pozą, judesiu išreikšti pojūčius, veiksmus, emocijas, mintis.</p>

išreikšti kūnu.	<ul style="list-style-type: none"> • Judesiais išreiškia nuotaiką, idėjas, jausmus. • Improvizuoja po perskaitytų kūrinėlių. • Vaizduoja gamtos reiškinius, buities darbus, pasakų veikėjus. 	<p>Padedą išlaikyti darną tarp judesio demonstravimo ir vaiko kūrybinių interpretacijų.</p> <p>Sugalvoja įvairias situacijas, kurias pasiūlo vaikams išreikšti ir pademonstruoti kūno kalba.</p> <p>Parenka muzikinius kūrinėlius, pagal kuriuos siūlo vaikams išreikšti tai, ką jie girdi ir įsivaizduoja.</p>
Supranta, kad avalynė ir apranga priklauso nuo veiklos, oro sąlygų	<ul style="list-style-type: none"> • Aunasi sportinę avalynę, rengiasi sportiniais rūbeliais sportuodami, darydami mankštą. • Žiemos metu rengiasi šiltais rūbais, dedasi kepurę, maunasi pirštines, rišasi šaliką. • Varto knygeles su paveikslėliais, kuriuose pavaizduoti žmonės įvairiais metų laikais. • Žaidžia stalo žaidimus, kuriuose reikia aprengti žmogų. • Piešia, aplikuoja aprangą pagal metų laikus. 	<p>Moko vaikus savarankiškumo.</p> <p>Pagiria, paskatina, padeda individualiai.</p> <p>Rodo paveikslėlius, nuotraukas, atspindinčias rūbų ypatumus pagal veiklą, oro sąlygas.</p> <p>Bendrauja su tėvais, paruošia pranešimus, lankstinukus apie tinkamos avalynės ir aprangos svarbą.</p>
Pažinimo kompetencija		
Domisi savo kūnu	<ul style="list-style-type: none"> • Tyrinėja ir įvardija kūno dalis, suvokia jų paskirtį ir reikšmę. • Matuodamas, lygindamas kūno dalis suvokia jų proporcijas. • Sverdamasis, matuodamas savo ūgį suvokia savo augimą, keitimąsi. • Darydamas pėdų, plaštakų atspaudus, atlikdamas vikrumo, ištvermės pratimus, sužino savo anatominius ypatumus, fizines galimybes. • Apibrėžia, spalvina, kerpa savo pėdą, plaštaką. • Jaučia ir valdo savo kūną žaisdamas ir būdamas ramioje būsenoje. 	<p>Kalba su vaikais apie kūno sandarą, kūno dalis, jų reikšmę ir saugumą.</p> <p>Organizuoja pokalbius su įstaigos sveikatos specialiste.</p> <p>Siūlo temas, veiklas, žaidimus, skatinančius tyrinėti, pažinti savo kūną.</p> <p>Moko, parodo, kaip pasigaminti pėdos, plaštakos matuoklį, trafaretus.</p>

Supranta lyčių išvaizdos skirtumus	<ul style="list-style-type: none"> • Domisi mergaičių ir berniukų skirtumais. • Karpo iš spalvoto popieriaus rūbelius berniukams ir mergaitėms. • Žiūrinėja nuotraukas. • Varto knygeles, lygina, ieško skirtumų, skiria berniuką nuo mergaitės. • Apibūdina draugo išvaizdą. 	Aptaria lyčių, t.y. berniukų ir mergaičių skirtumus.- Rodo vaikams paveikslėlius, skatina išsakyti savo pastebėjimus, nuomonę. Sukuria vaidybines situacijas, skatina vaikus jas atlikti. Žaidžia vaidmeninius žaidimus, kuria situacijas berniukų ir mergaičių tarpusavio bendravimui, pagalbai išreikšti.
Geba skirti žmones pagal jų amžių, pažįsta save ir kitus	<ul style="list-style-type: none"> • Įsiklauso kaip skamba vaikų vardai. • Lygina save su kitais. • Lygina žmones pagal ūgį (didesnis, mažesnis). • Lygina žmones pagal amžių (mažas, jaunas, senas). • Nuotraukose atpažįsta draugus, artimuosius, save. • Piešia savo ir artimųjų portretus. 	Pasakoja vaikams apie žmogaus amžiaus tarpsnių skirtumus, rodydama paveikslėlius, albumus. Pasakoja apie žmonių panašumus, išvaizdą, jausmus, mintis, darbus ir pan. Skatina vaikų norą pažinti žmones.
Pažįsta grupės, darželio aplinką, erdvę	<ul style="list-style-type: none"> • Matuoja grupę žingsniais. • Pėdomis matuoja kilimą. • Bando, ką galima ridenti, skraidinti, grupuoja grupėje esančius daiktus. • Vaikšto po visą darželį, praverdami visas duris. • Įsidėmi, mėgina skaičiuoti, kiek daug įvairios paskirties patalpų, tuštumų. • Tyrinėja kiemo erdvę. • Apžiūri kiemo gėlynus, krūmus, medžius. Lygina skirtumus, panašumus. • Matuoja smėlio dėžę, takelių ilgį ir plotį, tvoras, aikšteles ir kt. įvairiais būdais ir priemonėmis. 	Organizuoja ekskursiją darželio viduje, lauke. Padeda vaikams pajusti aplinką, suvokti erdvę. Paruošia priemones žaidimams grupėje ir lauke (gamina aitvarus, lėktuvėlius ir t.t.). Organizuoja diskusijas, pokalbius, žaidimus. Supažindina vaikus su įvairiais matavimo būdais, prietaisais, rodo ir aiškina, kaip teisingai jais naudotis. Paruošia įvairaus ilgio virveles, lazdeles, juostas ir kt.
Pažįsta savo gimtąjį miestą, istorines vietas	<ul style="list-style-type: none"> • Varto knygas, žiūrinėja atvirukus ir nuotraukas. • Tyrinėja Lietuvos žemėlapi su miestų pavadinimais. • Gamina žemėlapi patys. • Pasakoja draugams apie gimtojo miesto vietas, kurias teko aplankyti. • Aplanko Ažuolyną, Kauno pilį ir kitas istorines vietas. • Dalinasi išpūdžiais, piešia, lipdo, aplikuoja tai, ką matė. 	Paruošia grupės aplinką, priemones. Organizuoja grupinį vaikų darbą darant žemėlapi. Skatina vaikus kalbėti, pasakoti apie patirtus išpūdžius kelionių metu, dalintis išpūdžiais, patirtimi. Organizuoja pažintines keliones į įvairias istorines vietas. Skaito įvairios literatūros kūrinius apie gimtąjį kraštą. Organizuoja viktorina, diskusijas.

	<ul style="list-style-type: none"> • Klauso vaizdingų ištraukų iš įvairių kūrinėlių apie savo gimto krašto gamtą, žmones ir jų papročius, praeitį. 	
Darbą suvokia kaip vertybę	<ul style="list-style-type: none"> • Tvarko grupę, aplinką, darželio gėlyną ir t.t. • Purena žemę, laisto ir prižiūri grupėje esančias gėles ir augalus. • Atlieka įvairius kasdieninius, savaitės ir vienkartinis darbus. • Pasakoja, ką jautė, ar buvo sunku, ar pavargo, ar atliktas darbas suteikė teigiamų emocijų. • Pasakoja apie tėvėlių darbus, planuoja, ką norėtų veikti užaugę. • Žaidžia įvairius žaidimus imituodami tam tikrų profesijų atstovus. 	<p>Skatina vaikus dirbti, džiaugiasi rezultatais, pagiria, rodo, mokina, kaip atlikti tam tikrą darbą.</p> <p>Ugdo atsakomybės jausmą, stengiasi įdiegti tai, kad kiekvieną darbą reikia atlikti iki galo.</p> <p>Paskirsto vaikams darbelius pagal jų norus ir galimybes.</p> <p>Sudaro sąlygas pokalbiui, diskusijai.</p> <p>Rodo nuotraukas, filmuotą medžiagą apie įvairių profesijų žmones, jų darbą.</p> <p>Organizuoja išvykas į parduotuvę, polikliniką ir kt.</p> <p>Sudaro sąlygas improvizuoti, jaustis laisvai.</p>
Geba suvokti paros, metų laikų kaitą, jų pasikartojimo ritmo pastovumą	<ul style="list-style-type: none"> • Atrenka paveikslėlius pagal paros vyksmą (diena, naktis). • Karpo žvaigždes, mėnulį, saulę, debesis. Pagamina paros vyksmo laikrodį. • Grupuoja paveikslėlius pagal metų laikus, piešia pagrindinius jų akcentus. • Pasakoja, kaip kinta aplinka, oras, keičiantis metų laikui. • Rengia lėles pagal tam tikrą metų laiką. • Grupuoja korteles su vaisiais ir daržovėmis pagal metų laiką. • Piešia, aplikuoja visų metų laikų medį individualiai ir visi kartu, apibendrina ir lygina. 	<p>Skatina vaikus domėtis gamtos reiškiniiais.</p> <p>Pasakoja, rodo paveikslėlius, iškarpas, kuo skiriasi diena nuo nakties.</p> <p>Padedą gaminti paros laikrodį.</p> <p>Supažindina vaikus su visais metų laikais. Išskiria kiekvieno metų laiko skirtumus. Skatina pasakoti apie vaikui labiausiai patinkantį metų laiką.</p> <p>Padedą sukurti grupės metų laikų medį, pataria.</p> <p>Skaito vaikams įvairių literatūrą, poeziją, moko eilėraščių, dainėlių.</p> <p>Mena mįsles, atsakinėja į vaikų klausimus.</p> <p>Sudaro sąlygas vaikams derinti spalvas, įvairių techniką.</p>
Geba suvokti augalų įvairovę	<ul style="list-style-type: none"> • Varto enciklopedijas, žinynus. • Klasifikuoja augalus (medžiai, krūmai, gėlės, žolynai). • Žaidžia stalo žaidimus, stebi, lygina augalus, augančius grupėje ir lauke. • Pasakoja, kaip augalai atrodo įvairiu metų laiku. • Sėja pavasarinės daržovės, sodina gėles, stebi jų augimą, jas puoselėja. • Klausio eilėraščių, literatūrinių, muzikinių kūrinėlių. 	<p>Supažindina vaikus su įvairių rūšių augalais, parinkdama tinkamą literatūrą, vaizdines priemones.</p> <p>Moko atrasti skirtumus ir panašumus.</p> <p>Skatina meilę gamtai. Suteikia žinių apie gamtos svarbą žmogui.</p> <p>Organizuoja pokalbius, diskusijas, padeda suvokti, kokios sąlygos būtinos, kad augalai augtų ir žydėtų.</p> <p>Paruošia įvairių sėklų, sudaro sąlygas stebėti ir suprasti pakitimus, vykstančius augalų pasaulyje.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Mėgdžioja medžių ošimą, šlamėjimą. Vaizduoja augalus judesiu. 	Organizuoja ekskursijas į gamtą, pasivaikščiojimus pievoje, miškelyje.
Skiria pievų, žolynų gyventojus	<ul style="list-style-type: none"> • Varto knygeles su vabzdžių, vabalėlių, kirminų paveikslėlius. • Lauke ieško matytų vabzdžių paveikslėliuose, tyrinėja per didinamąjį stiklą, lygina, kuo skiriasi ir kuo panašūs. • Pasakoja, koks vabalėlis labiausiai patiko, kodėl. Kuo jis kitoks nei kiti matyti. Piešia matytus vabalėlius. • Žaidžia įvairius žaidimus, vaidina, improvizuoja būdami drugeliais, boružėlėmis ir t. t. • Lipdo iš plastilino, piešia įvairia technika, aplikuoja. • Deklamuoja eilėraštnukus, dainuoja daineles. 	<p>Paruošia įvairią medžiagą, kurioje aiškiai ir suprantamai pavaizduoti vabzdžiai, vabalai ir t.t. Suteikia žinių apie vabalų gyvenimo būdą. Pasakoja, kuo naudingi ir kuo kenksmingi pievų ir žolynų gyventojai. Parūpina vaikams tyrinėjimo priemonių. Skatina vaikų norą tyrinėti, suprasti, pažinti.</p> <p>Kuria įvairius vaidybinius siužetus, skirsto vaidmenis, atsižvelgdama į vaikų norus. Organizuoja integruotą veiklą „Kas pievelėje gyvena“.</p> <p>Paruošia vaikams dailės ir kitokių reikalingas priemones. Moko eilėraštnukų, skaito apsakymus.</p>
Geba pažinti naminius ir laukinius gyvūnus	<ul style="list-style-type: none"> • Turtina žinias apie gyvūnijos pasaulį žiūrėdami filmus, paveikslėlius, vartydami enciklopediją. • Grupuoja naminius gyvūnus pagal išorinius požymius, gyvenimo būdą, aplinką, gyvenimo trukmę. • Gamtoje stebi visa, kas juda. • Lankosi muziejuose. • Mėgdžioja gyvūnų judesius, balsus. • Klauso muzikos įrašų su gamtos garsais. Pasakoja, ką įsivaizduoja girdėdamas muzikinį įrašą. • Žaidžia įvairius spēlionių žaidimus. • Įvairiomis meninės raiškos priemonėmis ir formomis vaizduoja suvoktą gyvūnijos pasaulį. • Užduoda draugams klausimus, patys atsako. • Pasakoja apie namuose auginamus naminius gyvūnėlius. • Lesina, prižiūri paukštėlius. • Prižiūri, maitina gyvojo kampilio gyventojus. 	<p>Modeliuoja grupės aplinką, paruošia įvairių gyvūnų figūrėlių, parenka knygeles, paveikslėlius, TV aparatūrą.</p> <p>Pasakoja, aiškina, kuo skiriasi ir kuo panašūs naminiai ir laukiniai gyvūnai.</p> <p>Organizuoja pasivaikščiojimą už darželio teritorijos.</p> <p>Organizuoja ekskursijas į T. Ivanausko muziejų, Zoologijos sodą. Parenka muzikos kūrinis, praveda viktorinas, įtraukia vaikus į diskusijas.</p> <p>Paruošia priemones darbėlių darymui. Skatina vaikus kalbėti, klausti, domėtis. Skatina vaikų meilę gyvūnams. Moko, kaip reikia sutvarkyti gyvūnėlių narvelius, pamaitina juos.</p>
Komunikavimo kompetencija		
Geba bendrauti su bendraamžiais, išreikšti save	<ul style="list-style-type: none"> • Dalyvauja bendrame pokalbyje su grupės draugais, auklėtoja „Ryto rate“, klauso draugų pasakojimų, dalinasi savo patirtimi, išpūdžiais, emocijomis. 	Sukuria palankią aplinką vaikų bendravimui. Bendrauja su vaikais individualiai arba grupėje, dalyvauja, įsijungia į žaidimus, pasiūlo temą. Skatina vaikus nuoširdžiai domėtis kitais žmonėmis, įsijausti į jų

	<ul style="list-style-type: none"> • Rodo iniciatyvą palaikyti dialogą, pokalbį, diskusiją. • Stengiasi išgirsti draugų, auklėtojos siūlymus, pastabas, į jas tinkamai reaguoti. • Kelia klausimus, ieško atsakymų, analizuoja, vertina. • Žaidžia įvairius stalo žaidimus – loto, domino, didaktinius. • Piešia, spalvina, karmo, lanksto, klijuoja. Pristato ir apibūdina savo darbelius. 	<p>išgyvenimus, jausti jų nuotaikas.</p> <p>Aptaria darželį kaip kolektyvą, organizuoja pokalbį apie tai, kaip gyventumėm, jei neturėtumėm draugų. Organizuoja vizitus į kitas grupes.</p> <p>Įvairiai skatina vaiko norą kalbėti, išsipasakoti. Skatina poreikį kalbėti, diskutuoti, kelti klausimus.</p> <p>Paruošia žaidimus. Žaidžia kartu su vaikais grupėmis ir individualiai.</p>
Geba laikytis kalbinio bendravimo etikos	<ul style="list-style-type: none"> • Ugdosi kantrybę, toleranciją išklaudydamas pašnekovą, leisdamas jam užbaigti pradėtą mintį. • Stengiasi būti mandagus, jautrus, susitvardantis. • Naudoja žodžius „laba diena,,, „ačiū“, „prašau“. • Pastebi kalbos netikslumus kitų kalbėsenoje, geba į tai reaguoti: pataisyti, perspėti, patarti. 	<p>Moko savitvartos, kultūringai išsakyti savo nuomonę, kantriai išklausti kitų nuomones, būti mandagiu.</p> <p>Moko kultūringai kreiptis į grupės draugus, auklėtoją, darželio darbuotojus, pareikšti pastabą mandagiai, neįžeidžiant.</p> <p>Aiškina, kaip nemaloniai veikia kitą žmogų nekultūringa, grubi kalba. Skatina įsiklausyti į kito žmogaus kalbą.</p>
Turtina kalbos žodyną, geba rišliai kalbėti, kurti, išreikšti savo mintis.	<ul style="list-style-type: none"> • Klausydamas pasakų, sakmių, padavimų, eilėraščių. Piešia ir apibūdina jų herojus. • Klausydamas grožinės literatūros kūrinėlių mėgdžioja, imituoja, improvizuoja įvairių personažų kalbą. • Kuria negirdėtas istorijas, skaičiuotes, eilėraštkus. • Mena mįsles, sugalvoja naujų. • Klausydamasis muzikinių įrašų, savo idėjas ir mintis perteikia įvairiomis raiškos priemonėmis. • Seka „pirštukų“ pasakas, stebintieji pasakoja žodžiais tai, ką mato ir supranta. • Žaidžia „žodžių žaidimus“: kuria naujus žodžius, ieško panašiai skambančių, besirimuojančių žodžių. • Skiria prasmingus ir beprasmius žodžius. • Apibūdina daiktus, reiškinius, savo išgyvenimus. 	<p>Seka pasakas, sakmes, padavimus. Skaito grožinės literatūros kūrinėlius, deklamuoja eilėraščius. Mena vaikams mįsles.</p> <p>Skatina vaikų kūrybą.</p> <p>Pagiria kiekvieną individualiai. Sudaro sąlygas jaustis laisvai, nesuvaržytai.</p> <p>Sudaro tinkamas sąlygas kalbiniam vaikų aktyvumui.</p> <p>Taiso vaikų kalbą, turtina vaikų kalbos žodyną.</p> <p>Sukuria sąlygas kalbiniams žaidimams.</p> <p>Pasiūlo žaisti „Šešėlių teatrą“.</p> <p>Skatina vaikus pasakoti, ką jie jaučia, prašo apibūdinti daiktus, reiškinius.</p>
Domisi rašytine kalba	<ul style="list-style-type: none"> • Varto, žiūrinėja knygas, žurnalus, lankosi bibliotekoje, knygyne. • Kopijuoja, kuria, piešia ornamentus, grafinais simboliais imituoja rašytinę kalbą. 	<p>Organizuoja ekskursijas, išvykas į knygyną, biblioteką.</p> <p>Skatina vaikus kurti, piešti. Parūpina priemonių.</p>

Geba apibūdinti girdimus garsus	<ul style="list-style-type: none"> • Apibūdina įvairius girdimus garsus žodžiais. • Lygina garsus, sugalvoja jiems įvairius palyginimus. • Mėgdžioja, imituoja gyvūnų kalbą. 	<p>Paruošia muzikinių kūrinėlių įrašus.</p> <p>Organizuoja viktorinas, pokalbius.</p> <p>Skatina vaikus eksperimentuoti garsais, žodžiais, posakiais ir t.t.</p>
Susipažįsta su lietuvių liaudies kūryba	<ul style="list-style-type: none"> • Lankosi Tautinės kultūros centre. • Žaidžia lietuvių liaudies žaidimus, ratelius, deklamuoja eilėraštkus. • Liūliuoja lopšines, imituoja judesius. Kuria sakmes, negirdėtas pasakas, pasakas be galo ir t.t. • Dalyvauja bendrame pokalbyje su grupės draugais. • Piešia lietuvių liaudies dainų personažus. 	<p>Moko vaikus lietuvių liaudies dainų, žaidimų, ratelių, šmaikščių liaudiškų pasisveikinimų.</p> <p>Paruošia muzikinius lopšinių įrašus, skatina vaikus liūliuoti kartu.</p> <p>Skatina vaikų kūrybiškumą, sudaro sąlygas vaikui jaustis laisvai.</p> <p>Organizuoja viktorinas, pokalbius.</p> <p>Paruošia piešimo priemonių.</p> <p>Organizuoja išvykas.</p>
Meninė kompetencija		
Dailė		
Išreiškia savo mintis, sumanymus meninėmis raiškos priemonėmis	<ul style="list-style-type: none"> • Piešia šakele ant smėlio, lentos, asfalto, stiklo. • Vaško ir paprastomis kreidelėmis piešia ant grindų. • Dėlioja linijinius piešinius. • Įvairia technika puošia pačių pagamintus dirbinius taškeliais, brūkšneliais ir kt. • Tapo vandeniniais dažais ir gvašu rankomis, pirštu, kojomis. • Eksperimentuoja ant sauso ir šlapio popieriaus. • Skiria ir įvardina metų laikų spalvas. • Daro grupinius darbelius: plėšia, aplikuoja, lanksto. • Štampuoja pirštuku, teptuku, štapeliais. • Daro pėdų, plaštakų anspaudus. • Eksperimentuoja teptuku: viršūnėle, šonu, spaudžiant, vos priliečiant. • Linijomis, spalvomis reiškia literatūros, muzikos kūrinėlių įspūdžius. • Plėšia, kerpa pagal kontūrą. • Daro lūpų antspaudus ant stiklo. 	<p>Skatina spontanišką vaikų meninę raišką kasdieninėje veikloje. Paruošia dailės priemones, skatina vaikus piešti, tapyti.</p> <p>Organizuoja linksmą, spalvingą aplinką, ją keičia savo nuožiūra.</p> <p>Pasidžiaugia, pagiria kiekvieno vaiko kūrinėlį.</p> <p>Atkreipia dėmesį į plastinės išraiškos priemones (liniją, formą, kompoziciją).</p> <p>Sudomina vaikus savo pačios sukurtais darbais, kartu su vaikais kuria grupinius darbelius.</p> <p>Sudaro pasirinkimo situacijas.</p>
Geba atrasti	<ul style="list-style-type: none"> • Štampuoja siluetus pačių sukurtiems albumėliams. 	<p>Paruošia įvairias priemones, skatinančias vaikų veiklą.</p>

<p>įvairias meninės raiškos priemones, formas ir erdvės derinius</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Eksperimentuoja su įvairiomis medžiagomis (moliu, plastelinu, sniegu, drėgnu smėliu): kočioja, išploja, maigo, ištempia, modeliuoja, baksnoja, sulenkia, išskaptuoja turimas medžiagas. • Kuria iš vienos didelės medžiagos. • Kuria iš atskirų dalių. • Braižo ant išlyginto molio plokštelės. • Lipdo reljefinį vaizdą ant plokštumos. • Puošia lipdinius įspaudimais, papildo juos smulkiomis detalėmis. • Konstruoja iš popieriaus, kartono, medinių ir plastmasinių detalių. • Pina, riša iš popieriaus, žolynų, šiaudelių, šakelių, karklų. • Komponuoja puokštes. • Gamina dekoracijas vaidinimams. • Gamina knygeles, atvirukus, puošia jas ornamentais iš įvairių medžiagų. 	<p>Eksponuoja vaikų darbelius. Padedą, pataria, paskatina pagyrimu arba tiesiog veikia kartu su vaiku. Stebi ir vertina vaiko pasiekimus. Aptaria darbelius atskleisdama kūrinėlių grožį, originalumą. Moko, kaip pasigaminti knygele, atviruką.</p>
<p>Taiko įvairias dailės technikos priemones</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Derina aplikavimą su piešimu, tapymu. • Kuria koliažus. • Taško ir piešia. • Naudoja mišrią techniką, derina įvairias technikas kartu. • Lieja ant popieriaus. • Apvedžioja trafaretu. 	<p>Žaidimo forma supažindina vaikus su įvairia dailės technika: priemonėmis, medžiagomis bei darbėlių atlikimo būdais. Moko ir pratina stebėti aplinką bei dailės kūrinius. Pamoko įvairių vaizdavimo technikų. Sudaro sąlygas laisvai keisti veiklos pobūdį, pasirinkti išraiškos priemones.</p>
<p>Eksperimentuoja su dailės priemonėmis, jas tyrinėja, pažįsta</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Skiedžia dažus vandenių, lašina dažus į vandenį atskiruose indeliuose. • Maišo spalvas, išgauna tinkamiausią spalvą ar spalvų derinį. • Išbando spalvų pokyčius pridėdami baltos ir juodos spalvos. Stebi jų pasikeitimus. • Derina spalvas. • Ieško blankių ir sodrių spalvų. • Lipdo įvairių spalvų tešlą, eksperimentuoja su forma. 	<p>Paruošia vaikams įvairių dailės priemonių. Skatina vaikus eksperimentuoti spalvomis, kuria spalvingą aplinką. Sudaro sąlygas žaisti, drąsiai eksperimentuoti su įvairiomis medžiagomis, spalvomis. Siūlo tyrinėti įvairias piešimo, tapymo galimybes. Paruošia įvairios kietos ir minkštos medžiagos, su kuria pasiūlo eksperimentuojant išgauti įvairias formas.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Išmėgina įvairias tūrines medžiagas (šiltą ir šaltą plastiliną, sausą ir šlapią molį). • Purškia vieną spalvą ant kitos, tyrinėja dažų liejimąsi, sklidimą, įsismelkimą, plėtimąsi. 	
Intuityviai suvokia meno kūrinį, geba komentuoti ir aptarti darbus	<ul style="list-style-type: none"> • Aptaria matytus dailės darbelius, grožisi jais. • Komentuoja savo ir draugų darbus. • Kartu su auklėtoja organizuoja parodėles. • Varto, peržiūri piešinius, renka originaliausius ir gražiausius. • Apsilanko kitų grupių parodėlėse. • Bendrauja kuriant. • Lankosi paveikslų parodose. 	<p>Pasiūlo vaikams rengti darbų parodėles.</p> <p>Skatina vaikus pasakoti, pristatyti savo darbelius. Džiaugiasi vaikų darbais, giria, aptaria kiekvieno originalumą.</p> <p>Organizuoja apsilankymus kitose grupėse.</p>
Pradedama pažinti tautos vizualinę meninę kūrybą	<ul style="list-style-type: none"> • Stebi dailės kūrinius, reprodukcijas, lankosi parodose, muziejuose. • Žiūrinėja dailininkų darbų albumus, kaupia dailės žodyną. • Įvardija pojūčius, kuriuos sukelia dailės kūriniai. • Apžiūri tautodailės darbus, varto liaudies meno albumus, knygas. • Stebi dailės procesus dailės studijose. 	<p>Rodo ir suteikia žinių apie dailės kūrinius, jų autorius.</p> <p>Perteikia liaudies meno ypatumus.</p> <p>Supažindina su liaudies meistrų darbais.</p> <p>Organizuoja įvairias menines akcijas.</p> <p>Organizuoja ekskursijas į tautodailės studiją.</p> <p>Ugdo suvokimą, kad tautodailė yra tautos praeities atspindys, turi simbolinę prasmę.</p>
Geba pasiruošti darbo vietą ir ją sutvarkyti	<ul style="list-style-type: none"> • Pasiruošia priemonės veiklai. • Atlieka darbelį iki galo. • Išplauna ir nusausina teptukus. • Sudeda priemones į jiems skirtas vietas. • Nuvalo klijuotes. • Klausosi aiškinimo. • Atlieka įsipareigojimus. 	<p>Padedama, pataria vaikams.</p> <p>Moko ir pratina vaikus laikytis darbo kultūros, švaros, tvarkingumo.</p> <p>Aiškina apie darbo vietos sutvarkymo būtinumą.</p> <p>Įpareigoja atlikti paskirstytus darbus, švarai ir tvarkai palaikyti.</p> <p>Ugdo atsakomybės jausmą.</p>
Teatro raiška		
Spontaniškai improvizuoja, susikuria aplinką, dekoracijas	<ul style="list-style-type: none"> • Kuria ir atkuria įvairius siužetus. • Kuria veiksmo vietą, personažus, imituoja jų judesius, kalbą. • „Atgaivina“ žaislus. 	<p>Žaislus išdėsto vaikams lengvai pasiekiamose vietose. Gamina įvairias lėles (pieštukines, mežtas).</p> <p>Skatina vaiką patį kurti žaidimo aplinką.</p> <p>Modeliuoja aplinką ją keisdama, kad įtrauktų vaikus į žaidimą</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Pasirenka norimą vaidinti pasaką, patys pasiskirsto vaidmenimis. • Atlieka pantomimos veiksmus. • Žaidžia vaidmeninius, vaidybinius žaidimus. • Aplinkos daiktus pritaiko dekoracijoms. • Spontaniškai improvizuoja žaidimo metu. • Kuria, patys pabūna dekoracijomis, veikėjais be teksto. • Parenka iliustracijas, figūrėles, siluetus, puošybos detales stalo teatrui. 	<p>Bendrauja neverbaliniais ženklais. Naudoja netikėtai susikūrusias situacijas. Pagiria, pasidžiaugia kartu su vaiku. Žaidžia kūrybinius-siužetinius žaidimus.</p>
<p>Interpretuoja, kuria, fantazuoja, geba pajusti vidinę laisvę</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Interpretuoja ryškius veikėjų bruožus. • Atkuria personažų veiksmus. • Išgauna įvairius garsus, dainuoja savo kūrybos daineles. • Vaidina pirštais, rankomis. • Žaidžia su siluetais, valdo lėles, režisuoja. • Kuria neįtikėtinus pasakojimus, juos interpretuoja ir vertina. • Parenka veikėjui būdingus judesius, garsus. • Persirengia, puošiasi persikūnydamas į pasakos veikėją. • Kuria šešėlių teatrą. • Naudoja lėlių teatro elementus. Gamina įvairias lėles teatrui ir jomis vaidina. • Plėtoja siužetą. 	<p>Parengia vaiką vaidybai, sukuria žaismingą aplinką. Sudaro kūrybinės saviraiškos situacijas. Padeda vaikui suvokti veikėjo aplinkybes. Kartu su vaiku kuria, fantazuoja, svajoja. Kartu su vaikais vaidina, organizuoja inscenizacijas, žaidimus. Suteikia galimybę vaikui pačiam rinktis veiklą, skirstytis vaidmenimis. Gamina lėles. Stebi, vertina vaiko gebėjimus.</p>
<p>Naudoja įvairias intonacijas įsivaizduojamose situacijose</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Klausosi pasakų, tautosakos kūrinėlių. • Išryškina veikėjo kalbos manierą, bendrauja vaidybos kalba. • Imituoja personažų garsus, judesius, garsus. • Vaidina naudodamiesi kūno kalba, mimika. • Atkartoja girdėtus muzikinius kūrinius. • Klausosi muzikinių pasakų. 	<p>Seka pasakas, stebi, ar vaikas jas supranta. Kalba apie vaidinimo sukeltą nuotaiką, skatina vaikus išsipasakoti savo jausmus ir emocijas. Skatina vaikus pasakoti žodžiu, mimika, gestais. Organizuoja muzikinių kūrinių klausimą. Sugalvoja įvairių situacijų, pasiūlo jas imituoti. Skatina eksperimentuoti, kurti. Leidžia pajusti vidinę laisvę.</p>

Muzika

<p>Geba skirti garsų savybes</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Klauso ir apibūdina aplinkos garsus. • Skiria įvairaus aukštumo garsus. • Klauso ir mėgdžioja gyvūnų, paukščių balsus. • Aktyviai klauso įvairių stilių ir žanrų programinę muziką, atpažįsta skambančius instrumentus, atlikėjų grupes. • Apibūdina muzikos kūrinio charakterį (tempą, nuotaiką, dinamiką, pritaria judesiu. • Skiria vaikiškų muzikos instrumentų tembrą. • Skiria žinomų klasikinių muzikos instrumentų tembrą. • Žaidžia didaktinius žaidimus. 	<p>Pasiūlo vaikams paklausti muzikos įrašų su gamtos ir civilizacijos garsais, žymiaisiais lietuvių ir pasaulinės programinės muzikos pavyzdžiais.</p> <p>Moko apibūdinti klausomo muzikos kūrinio charakterį, skirti muzikos raiškos ypatybes. Supažindina su kūrinį atliekančiu instrumentu ar atlikėju (pateikiama vaizdinė priemonė).</p> <p>Kartu su vaikais pritaiko kūno perkusiją skambančiam muzikos kūrinii.</p> <p>Pasiūlo pažaisti didaktinį žaidimą.</p>
<p>Geba dainuoti daineles a capella, su instrumentiniu pritarimu, fonograma (karaoke)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dainuoja po vieną ir drauge savo vardą, muzikinius pasisveikinimus. • Dainuoja po vieną ir drauge vokalinius pratimus (kvėpavimui, intonacijai, dikcijai ir artikuliacijai lavinti). • Skirtingomis intonacijomis taria mįsles, patarles, priežodžius (teigia, klausia, šaukia, abejoja). • Suvokia dainelės melodijos kryptį, moka išreikšti judesiu. • Dainuoja sau patogiu aukštumu paprastas, įvairaus stiliaus bei žanro vienbalses daineles. • Dainuoja skirtingu garsumu, tempu. • Dainuoja ir ritmiškai pritaria kūno perkusija. 	<p>Renka repertuarą atsižvelgdama į vaiko amžių ir balso galimybes. Supažindina su vokaliniiais, kvėpavimo pratimais, nauja dainele.</p> <p>Atlieka dainelę ar leidžia tos dainelės įrašą, aptaria dainelės turinį, vėliau moko vaikus dainuoti. Skatina vaikus dainuoti drauge ir po vieną.</p> <p>Moko dainelę atlikti meniškai – su dinamika, atitinkamu tempu.</p> <p>Pasiūlo vaikams sugalvoti dainelei charakteringus judesius. Skatina vaikus pritari kūno perkusija, ritminiais muzikos instrumentais.</p>
<p>Geba įvairiais būdais ritmuoti</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ritmingai skanduoja savo ir draugų vardus bei kitus žodžius skiemenimis, garsais, juos intonuoja m3 intervalu, pritaria kūno perkusija. • Ritmiškai mokosi ploti, trepsėti kojomis, caksėti liežuvium, spragsėti pirštais. • Pritaiko judesius dainelei, žaidimui, šokiui. • Ritmingai žingsniuoja ir kitaip juda muzikos tempu ir ritmu. • Skambant muzikai juda vietoje ir erdvėje, derina savo judesius su kitų vaikų judesiais. 	<p>Ritmo pradžiamokslį pradeda nuo žodžių skandavimo skiemenimis, garsais, bei judesiais.</p> <p>Moko žaidimą, kuriame vaikai mokosi skiemenuoti savo ir draugų vardus, šokio žingsnelius, ritmiškai eiti ir bėgti rateliu</p> <p>Pristato ir moko liaudies, ritminių ir šiuolaikinių šokių.</p> <p>Pristato ir moko judriųjų muzikinių žaidimų.</p> <p>Aiškina ir žaidžia didaktinius žaidimus.</p>

<p>Geba groti vaikiškais muzikos instrumentais</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Groja paprasčiausiais mušamaisiais instrumentais, akmenukais, lazdelėmis, būgneliais, barškučiais, trinkelėmis, metalofono bei ksilofono plokštelėmis, trikampių ir kt. • Įsimena šių instrumentų skleidžiamą garsą. • Skiria ilgą ir trumpą garsą, jais pritaria skambančiam muzikos kūriniai, dainuojant. • Melodiniais instrumentais (dūdele, metalofonu) groja 3 garsų melodiją. • Žaidžia didaktinius žaidimus 	<p>Skatina ieškoti gamtoje, namuose smulkmenų, kurias būtų galima panaudoti kaip mušamąjį instrumentą.</p> <p>Aiškina ir demonstruoja, kaip laikyti mušamuosius instrumentus.</p> <p>Supažindina su ilgu ir trumpu garsu.</p> <p>Mokosi garso trukmę išreikšti atitinkamais judesiais.</p> <p>Supažindina su melodiniais instrumentais ir kaip jais groti.</p>
<p>Kūrybinė raiška</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Muzikavimo reikmėms pritaiko įvairius gamtos ir buities daiktus. • Gamina paprasčiausius instrumentus iš buities atliekų, jais kuria įvairius ritminius motyvus, improvizuoja. • Išgalvoja daineles, trumpus melodinius motyvus. • Judesiais ir balsu perteikia savo įspūdžius, emocijas. • Skambant muzikai improvizuoja įvairius šokio epizodus su priemonėmis - kaspinais, lankais, balionais, šalikais ir kt. • Naudoja kitų meno rūšių išraiškos priemones (piešia). • Vaidina bei improvizuoja muzikiniuose spektakliuose, judesiais ir balsu kuria herojaus paveikslą. 	<p>Skatina vaikus namuose muzikuoti įvairiais buities daiktais.</p> <p>Moko, kaip pasigaminti iš buitinių atliekų ritminius instrumentus.</p> <p>Skatina vaikus sukurti trumputes daineles, šokius.</p> <p>Padedą kurti nuotaikų „albumą“ – kartu išreiškia įvairias nuotaikas mimika, judesiu, balsu.</p> <p>Leidžia, pagal skambančią muziką, su priemonėmis rankose improvizuoti.</p> <p>Pasiūlo nupiešti savo ar draugo, žinomo muzikos kūrinio ar dainelės nuotaiką.</p> <p>Analizuoja ir stato muzikinius spektaklius bei kartu ieško muzikos išraiškos būdų vaizduoti personažus.</p>
<p>Socialumo kompetencija</p>		
<p>Geba prisitaikyti naujoje aplinkoje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Moka prisistatyti: pasakyti savo vardą, pavardę. • Susipažįsta su grupės vaikais, įsimena jų vardus. • Susipažįsta, bendrauja su savo ir kitų grupių vaikais, įsitraukia į bendrą veiklą su kitais vaikais, auklėtojomis. • Dalyvauja pokalbiuose, diskusijose apie darželį, vaikus, žaidžia įvairiuose kampeliuose. • Pasitiki jį globojančiais suaugusiais: žino, į ką kreiptis pagalbos. • Padedą grupės draugams, pats kviečiasi juos į pagalbą. 	<p>Sukuria jaukią, saugią, teigiamas emocijas skatinančią grupės aplinką.</p> <p>Kasdieniniu bendravimu, pokalbiais, diskusijomis padeda vaikams daugiau sužinoti apie save ir kitus. Atsako į vaikams rūpimus klausimus.</p> <p>Skatina klausti, esant reikalui prašyti pagalbos, padėti grupės draugams, auklėtojais.</p> <p>Siūlo užduotis, skatinančias iniciatyvumą, bendradarbiavimą.</p> <p>Siūlo įvairius vaidmeninius žaidimus.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Stebi, analizuoja, komentuoja savo santykius su grupės vaikais. • Perima konkrečiai situacijai tinkančius elgesio būdus, juos atspindi žaidimuose. • Skiria asmeninius ir bendrus daiktus, juos tausoja. 	
Pasitiki savimi ir savo gebėjimais	<ul style="list-style-type: none"> • Reiškia savo mintis, norus, teises. • Rodo iniciatyvą užmezgant naujus socialinius ryšius: vaikas-vaikas, vaikas-auklėtoja. • Žaidžia stalo žaidimus atrasdami naujas galias. • Atlieka logines užduotis, turinčias iššūkio elementų. • Sportiniuose žaidimuose prisiima lyderio vaidmenį. • Atlieka įvairias veiklas, susijusias su dienos ritmu. 	<p>Paskirsto veiklas pagal dienos ritmą, pasiūlo žaisti kartu.</p> <p>Moko bendrauti ir bendradarbiauti.</p> <p>Sudaro sąlygas savarankiškai spręsti iškilusias problemas.</p> <p>Parenka, pasiūlo įvairius stalo žaidimus.</p> <p>Rodo, moko, kaip atlikti įvairius darbus, skatina vaikus tai daryti savarankiškai.</p> <p>Skatina nepasiduoti, kovoti ir nugalėti. Giria vaiką, džiaugiasi kartu su juo.</p>
Suvokia save kaip atskirą asmenį	<ul style="list-style-type: none"> • Įvardija esminius savo ir kitų žmonių skirtumus. • Žino ir pasako pagrindinę informaciją apie save: vardą, pavardę, amžių, tėvų vardus, namų adresą ir t.t. • Pasakoja apie savo šeimą: pomėgius, šeimos narius, pomėgius, tradicijas, savo pareigas šeimoje. 	<p>Organizuoja pokalbius, aptaria, kuo žmonės skiriasi ir kuo panašūs.</p> <p>Skatina vaikus pasakoti apie savo šeimą, pomėgius, įsiminti pagrindinę informaciją apie save.</p>
Susivokia savo emocijų pasaulyje, adekvačiai reiškia emocijas ir jausmus	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia „išsidūkimo“, „džiaugsmo“ žaidimus. • Žaidžia atsipalaidavimo žaidimus, laikydamiesi susitarimų. • Išreiškia emocijas menu. • Dalyvaujant pokalbiuose mokosi suvokti savo ir kitų žmonių jausmus, poreikius, norus bei juos tinkamai išsakyti. • Žaidimų-situacijų metu ugdomi pakantumą, pagarbą kitų atžvilgiu. • Guodžia, užjaučia draugą, džiaugiasi kartu su juo. • Mokosi, įgyja savikontrolės įgūdžių. • Inscenizuoja įvairias gyvenimiškas situacijas. • Kalba, vertina kitų poelgius. • Kuria gero elgesio taisykles. • Dalyvauja viktorinose argumentuodami „už“ ir „prieš“. 	<p>Skatina kalbėti vaikus apie jausmus, pyktį, liūdesį, džiaugsmą. Moko vaikus kalbėtis, aiškintis, analizuoti, ieškoti tinkamo bendravimo būdo, vengti netinkamo elgesio, smurto. Ugdo savikontrolės įgūdžius. Suteikia vaikams galimybę diskutuoti.</p> <p>Organizuoja žaidimus – situacijas – jausmų išraiškai, pasiūlo jas suvaidinti.</p> <p>Organizuoja viktorinas, suteikia galimybę vaikams patiems jas praveisti.</p> <p>Paruošia vaikams įvairių užduočių.</p> <p>Padedą kurti, nustatyti elgesio taisykles.</p> <p>Paruošia dailės priemones.</p> <p>Paruošia pokalbių įrašus, muzikinius įrašus, pagal kuriuos vaikai įvairiais būdais išreiškia savo emocijas.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Mimika, gestais rodo pyktį, džiaugsmą, meilę ir t.t. • Piešia laimingą ir nuliūdusį žmogų. • Vaidina įvairias situacijas. • Klauso įrašų, atpažįsta džiugias ir liūdnas intonacijas. 	
Gerbia kitų nuomonę, teises, poreikius	<ul style="list-style-type: none"> • Kartu su kitais vaikais, auklėtoja kuria grupės taisykles, aiškinasi jas, tradicijas, atsižvelgia į kitų nuomones, poreikius. • Išmoksta atsiprašymo žodelių. Pajunta mandagaus bendravimo privalumus. • Moka parodyti užuojautą. • Analizuoja, sprendžia tarpusavio problemas. • Žaidžia žaidimus, skatinančius emocijas. • Žaidžia, dirba šalia kitų vaikų gerbdamas jų privatumą, netrukdydamas. • Pastebi kitų vaikų dėmesį, palankumą. 	<p>Padedą vaikams sudaryti grupės taisykles.</p> <p>Supažindina su būdais, kaip išreikšti dėmesį, pagarbą tėvams, vyresniems žmonėms, draugams.</p> <p>Moko įsijausti, suprasti kito savijautą. Skatina vaikus išreikšti savo nuomonę, išgirsti kitų mintis.</p> <p>Aiškina apie atsiprašymo ir atleidimo būtinybę. Aptaria įvairias situacijas, kartu su vaikais ieško būdų išvengti netinkamo elgesio ir jo pasekmių.</p> <p>Skatina gerbti kito nuomonę, privatumą. Pratina vaikus klausytis ir girdėti kalbantįjį, atsakyti į klausimus, paaiškinti.</p> <p>Padedą vaikams sukurti įvairių situacijų, pasiūlo jas suvaidinti.</p> <p>Organizuoja pokalbius.</p> <p>Skatina vaikus kalbėti, išsakyti savo nuomonę, moko išklausyti ir išgirsti kitus.</p>
Geba bendrauti ir bendradarbiauti	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia žaidimus, pasitikėdamas kitais, padėdamas draugui. • Inscenizuoja pasakas, pasidalindami su draugais vaidmenimis. • Dalyvauja sportinėse estafetėse, atlikdami sportines užduotis, reikalaujančias visų vaikų veiklos. • Inscenizuoja, atrasdami įvairias bendravimo formas. 	<p>Pasiūlo įvairių žaidimų. Žaidžia kartu su vaikais.</p> <p>Seka vaikams pasakas, pasiūlo pabūti jų herojais. Kartu su vaikais gamina herojams rūbus, karūnas.</p> <p>Sugalvoja estafečių, skatina būti atsakingais už savo komandos draugus.</p> <p>Leidžia laisvai rinktis judrius žaidimus.</p> <p>Siūlo užduotis, skatinančias bendradarbiavimą. Siūlo diskusijas šia tema.</p>
Suvokia šeimos vertybes	<ul style="list-style-type: none"> • Pasakoja apie savo šeimą, šeimos gyvenimo būdą, pomėgius, laisvalaikį, tradicijas. • Žaidžia vaidmeninius žaidimus, interpretuoja, kuria. • Piešia, aplikuoja šeimos medį, šeimos narius. • Gamina savo šeimos portretų albumą. 	<p>Organizuoja pokalbius apie artimiausią vaikui aplinką – šeimą, apie šeimos kasdienybę: pagalbą, pagarbą vienas kitam, rūpinimąsi vienas kitu. Aptaria šeimos narių darbus, pareigas namuose.</p> <p>Skatina vaikus pasakoti apie šeimos tradicijas, pomėgius, laisvalaikio praleidimo būdus.</p> <p>Primena vaikų ir tėvų pareigas.</p> <p>Žiūri vaikų šeimos nuotraukas, skatina domėtis seneliais, proseneliais, jų vardais, gyvenimu.</p>

<p>Geba suvokti savo vietą šeimoje ir grupėje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pasakoja, ką veikia namuose ir ką grupėje. Lygina savo veiklą. • Improvizuoja, žaidžia tam tikras situacijas. • Užsiima savo mėgstama veikla. • Žaidžia su įvairiais žaislais, pasakodami jų istorijas. • Piešia, aplikuoja savo dienotvarkę. • Ima interviu iš tėvelių. Dalijasi su jais dienos įspūdžiais, rodo savo ir draugų darbelius. • Dalyvauja sportinėse šeimų estafetėse. 	<p>Planuoja grupės veiklą pasiūlydama bendras ir individualias užduotis.</p> <p>Organizuoja renginius su šeima. Sudaro palankias sąlygas įvairiai tėvelių ir vaikų bendrai veiklai.</p> <p>Įtraukia vaikus į organizacinę veiklą.</p> <p>Pamoko, pataria, teikia savo pasiūlymus, padeda rengiant laikraštuką, informacinius lankstinukus, atspindinčius grupės veiklą.</p> <p>Padrąsina, suteikia galimybę kurti, laisvai jaustis aplinkoje.</p> <p>Palaiko grupėje ramų, šiltą mikroklimatą. Skatina teigiamas emocijas, pagiria, džiaugiasi kartu su vaikais.</p> <p>Žaidžia kartu su vaikais, leisdamas būti jiems auklėtojos vaidmenyje.</p>
<p>Ugdosi tautinio identiteto jausmą</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dalyvauja išvykose į gamtą, muziejus, parodas ir t.t. • Žaidžia tėvelių, senelių vaikystėje mėgtus žaidimus, seka jų pasakas. • Klausosi ir pats seka, kuria pasakas, įsimena patarles, priežodžius, pamokymus, dainuoja lopšines ir t.t. • Pažįsta tradicinių švenčių papročius, jų raišką, simbolius, dalyvauja organizuojamose darželio valstybės ir tautos šventėse, popietėse, teminėse savaitėse. • Domisi šventiniuose ritualuose, aplinkoje naudojamais simboliais: eglute, verba, margučiais ir t. t. • Domisi, stebi lygina senovines ir šiuolaikines sodybas, kiemus (liaudies meno knygoje, nuotraukose, išvykų metu). • Sužino apie senovės amatus. • Stebi, tyrinėja liaudies meno dirbinius. Suvokia ir apibūdina jų grožį. • Domisi savo krašto, miesto istorija, ugdomi pagarbą tėvynei, gimtajai kalbai. • Atpažįsta tautinius simbolius, klausosi, mokosi tautinės giesmės. • Rengia rankų darbų parodas. 	<p>Organizuoja išvykas atsižvelgdama į vaikų norus, tėvų pageidavimus.</p> <p>Sudomina ir perduoda vaikams liaudies išmintį: skaito pasakas, moko patarlių, priežodžių, liaudiškų posakių, lopšinių, palyginimų ir t.t.</p> <p>Supažindina su tradicinių švenčių papročiais, organizuoja tradicines lietuvių tautos šventes, kartu su ugdytiniais puošia grupės ir darželio aplinką, ruošia šventinius atvirukus, įvairius darbelius. Paaškina šventiniuose ritualuose naudojamų simbolių reikšmę.</p> <p>Supažindina vaikus su liaudiškomis sveikatos puoselėjimo tradicijomis, pasakoja apie vaistines medaus, profilaktines česnako, svogūno savybes ir pan.</p> <p>Rodo, pasakoja apie senovės ir dabarties žmonių gyvenimo būdą, aplinką, amatus. Su vaikais dalyvauja „Amatų dienele“.</p> <p>Skatina domėtis savo krašto, miesto istorija.</p> <p>Supažindina su tautiniais simboliais, paaškina jų reikšmę.</p>

4.4. UGDYMO PRIEMONĖS

Kauno lopšelyje - darželyje „Klausutis“ ugdomoji aplinka aprūpinta įvairiomis priemonėmis, skatinančiomis vaiko aktyvumą, norą pažinti, stebėti, kurti, tyrinėti, ieškoti, atrasti, bendrauti ir bendradarbiauti. Ugdomoji veikla orientuota į veiklą kampeliuose: šeimos, siužetinių - vaidmeninių žaidimų, saugaus eismo, statybinių-konstruktinių žaidimų, judėjimo, meninio ugdymo, bendravimo, pažinimo, socialinių gebėjimų ugdymo, stalo žaidimų, taip pat priemonės parenkamos pagal atskiras kompetencijas. Kampeliuose priemonės išdėstytos orientuojantis į tematiką, vaikų interesus, žadina savaiminį veiklos pasirinkimą bei perėjimą nuo vienos prie kitos. Ugdymo priemonės tikslingos, įvairios ir keičiamos pagal poreikį.

Kauno lopšelyje - darželyje „Klausutis“ naudojamos šios ugdymo (si) priemonės:

Priemonės pažintinei veiklai: žmonių buitės, profesijų atributai, žaislai, transporto priemonės, eismo ženklai, gyvūnų, paukščių, augalų plakatai, kompasas, mikroskopas. Stalo žaidimai, didaktinės priemonės, enciklopedijos, knygos, nuotraukos, ženklinimo kortelės, simboliai, užrašai. Magnetai, mikroskopas, didinimo stiklas, dėžutės, svarstyklės, matavimo priemonės.

Smėlio žaislai, indai, piltuvėliai, mėgintuvėliai. Dubenys su smėliu ir vandeniu, įvairūs matavimo indai, svarstyklės, kibirėliai, įvairios formelės, kastuvėliai, grėbliukai, sieteliai smėliui, mašinėlės, guminė kriaušė ir pipetės, smulkūs guminiai ar plastmasiniai žaislai, įvairi gamtinė medžiaga (akmenėliai, kriauklės, pagaliukai, kaštonai, džiovintos gėlytės ir pan.), popierius, folija.

Lauko žaislai – mašinos, karučiai. Medinės, plastmasinės kaladėlės, kubeliai, įvairių medžiagų ir dydžių geometrinės formos, gamtinė medžiaga, matavimo prietaisai.

Loto, domino, dėlionės, mozaikos, konstruktoriai, Lego žaidimai. Monetos. Įvairūs plastmasiniai žaislai. Smėlio, saulės, mechaniniai, žaisliniai, elektroniniai laikrodžiai, kalendoriai. Knygelės su skaičiais, geometrinėmis formomis. Gamtinė medžiaga, žemėlapiai, gaublys, gyvūnų, augalų plakatai. Įvairios talpos indai, akmenėliai, plastmasiniai indeliai, buitinės atliekos, termometras, sodininko įrankiai, plūduriuojantys daiktai, vaikiški baseinai.

Kalbos ugdymui: enciklopedijos, paveikslai, stalo loto, žurnalai, įvairaus turinio knygelės, pasakų įrašai, žaidimui ir kūrybai skirtos priemonės, žaislai socialinių įgūdžių ugdymui: siužetiniai, konstrukciniai, techniniai žaislai ir kt. Grožinės literatūros, poezijos knygelės, nuotraukos, įv. daiktai, primenantys apie svarbius gyvenimo įvykius. Paveikslėliai, iliustracijos. Magnetofonas. Muzikos, pasakų, poezijos, smulkiosios tautosakos įrašai. Žaisliniai telefonai, mikrofonas. Įvairaus formato ir spalvos popierius, iškarpos iš žurnalų, antspaudai. Raidžių, žodžių, paveikslėlių loto, domino, įvairios dėlionės, iš įvairių medžiagų pagamintos raidės. Magnetinė lenta, kreidelės, pagaliukai, smėlis. Įvairūs užrašai. Kompiuteris, žemėlapiai, ir kt. priemonės jausmų ir emocijų pažinimui.

Matematikai, skaičiavimui: Medinės, plastmasinės kaladėlės, kubeliai, įvairių medžiagų ir dydžių geometrinės formos, gamtinė medžiaga, matavimo prietaisai. Loto, domino, dėlionės, mozaikos, konstruktoriai, Lego žaidimai, monetos, įvairūs plastmasiniai žaislai. Smėlio, saulės, mechaniniai, žaisliniai, elektroniniai laikrodžiai, kalendoriai. Knygelės su skaičiais, geometrinėmis formomis.

Priemonės meninei kompetencijai ugdyti: tapymui, lipdymui, Plastinės medžiagos : plastilinas, molis, vaškas, modelinas, tešla, sniegas, drėgnas smėlis. Įvairių rūšių popierius: piešimo, rašomasis, laikraštinis, vatmanas, puskartonis, kartonas, pakavimo popierius ir t.t. Tapybinės priemonės: guašas, akvarelė, akrilas, pastelė. Grafinės priemonės: tušas, tušinukai, anglis, pieštukai, kreidelės ir kt. Įvairaus storio teptukai, voleliai, kempinė, štampukai, pagaliukai, šiaudeliai, formelės, stekai, lentelės.

Muzikavimui, vaidybai ir kt. Įvairūs muzikos instrumentai, audio bei video muzikiniai įrašai, priemonės instrumentų gamybai, priemonės improvizacijai pagal muziką (kaspiniai, vėliavėlės, skraistės, plunksnos ir pan.). Muzikos literatūra (muzikinių žaidimų, dainelių, švenčių, pramogų scenarijų knygelės). Įvairios teatro lėlės, vaidybinė atributika (skraistės, kostiumai, butaforija). Įvairūs drabužiai (suknelės, sijonai, palaidinės, švarkai ir kt.), avalynė. Papuošalai, skrybėlės, skarelės, šalikai ir kt.

Judėjimo priemonės: kamuoliai, šokdynės, lankai, kėgliai, virvutės.

Statybiniai žaidimai: didelės tuščiavidurės kaladėlės, cilindrai, ilgos lentos, puslankiai, trikampiai, nuožulnios plokštumos, mažos medinės kaladėlės, kubeliai, plastmasinės kaladėlės, kartoninės įvairių dydžių dėžės, žmogeliukai, gyvulėliai, mašinėlės, lėktuvėliai, valtelės, darbinės kepurės, autobuso bilietai, žaisliniai pinigai, virvės, dideli automobiliai, spalvoti pieštukai, vaškinės kreidelės, įvairaus formato popierius, kortelės su statinių pavadinimų užrašais, enciklopedijos ir kt.. Informaciniai leidiniai, žurnalai, lankstinukai, nuotraukos, meno kūriniai. Suaugusiųjų veiklai imituoti skirti žaislai (virtuvės įrankiai, indai, skalbimo, lyginimo reikmenys vyriškai veiklai skirti įrankiai ir kt.). Abiejų lyčių ir įvairaus amžiaus lėlės, įvairūs žaislai. Grožinė literatūra vaikams (pjesės, knygelės su atsilenkiančiais paveikslėliais);

Visos priemonės, žaislai išdėstytos taip, kad vaikams būtų prieinamos, skatintų žingeidumą, norą žaisti, veikti, ieškoti, tirti, atrasti, pažinti.

5. UGDYMO(SI) PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vaiko pasiekimų vertinimas – tai nuolatinis informacijos apie vaiko poreikius, interesus, pastangas, ugdymo(si) ypatumus, daromą pažangą kaupimas, interpretavimas ir apibendrinimas. Pagrindiniai vertinimo etapai: duomenų rinkimas, jų interpretavimas ir rezultatų pateikimas.

Metodai, kuriuos pedagogės gali naudoti vertindamos vaiko pasiekimus:

- Stebėjimas, tyrimai;
- Interviu;
- Pokalbis su vaiku, su vaiko tėvais (globėjais);
- Vaiko veiklos rezultatų analizė;
- Iliustracijos;
- Vaiko realios veiklos nuotraukų analizė;
- Vaizdo įrašų analizė.

Vaikų darbai ir analizės segamos į atskirus aplankalus, skirtus kiekvienam ugdytiniui. Aplanke surinkta medžiaga leidžia pastebėti vaiko pasiekimus pagal ugdomas kompetencijas. Aplanką sudaro dailės darbai, užrašytos vaikų mintys, žodinė kūryba, rašytinės kalbos pavyzdžiai, nuotraukos. Sukauptas aplankas perduodamas priešmokyklinio ugdymo pedagogui. Išvykstančiam iš lopšelio-darželio vaikui aplankas atiduodamas.

Vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimo informacija padeda numatyti ugdomojo proceso spragas, parinkti tinkamiausias ugdymo(si) formas, metodus, priemones, užtikrinti ugdymo(si) nuoseklumą, individualizavimą, tęstinumą, tėvų informavimą apie vaiko ugdymo(si) rezultatus, grupės vaikų pasiekimų apibendrinimą, ugdymo prioritetų numatymą.

NAUDOTA LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

1. Į vaiką orientuotas ugdymas nuo gimimo iki trejų metų. Lietus, 2001.
2. V. Gražienė, R. Rimkienė. Ikimokyklinio ugdymo gairės. Programa pedagogams ir tėvams. 1993, Vilnius: Leidybos centras.
3. A. Katinienė. Vaiko muzikinės kultūros ugdymas darželyje. 1998, Vilnius: Kronta.
4. R. Ivoškuvienė, Z. Ramonienė, O. Pečiulienė, K. Stoškuvienė. Ikimokyklinio amžiaus vaikų neišplėtotos kalbos ugdymas. 2002, Šiauliai: Rašteka.
5. Ikimokyklinio ugdymo įstaigą reglamentuojantys teisės aktai. 2001, Vilnius: Presvika.
6. Vaiko teisės. 2001, Vilnius: Meralas
7. Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas Nr. 63-2853(2003-06-28).